

ARCHIVUM ANATOLICUM (ArAn)	19/2	2025	607-637
----------------------------	------	------	---------

KAPPADOKIA EYALETİ'NİN KURUCU VALİSİ QUINTUS VERANIUS VE FAALİYETLERİ (MS 18-19) ⁽¹⁾

Şenol YURDAKUL*

Makale Bilgisi

Başvuru: 30 Haziran 2025

Kabul: 22 Kasım 2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi (Research article)

Article Info

Received: June 30, 2025

Accepted: November 22, 2025

Öz

Kappadokia Krallığı'nın son yöneticisi Arkhelaos'un, 17 yılında İmparator Tiberius tarafından Roma'ya çağırılması, Anadolu tarihi açısından yeni bir gelişmeyi ifade etmektedir. Zira Arkhelaos'un Roma'da sebebi bilinmeyen ölümünün ardından, sahibi olduğu topraklar üzerinde provincia Cappadocia ismiyle yeni bir Roma eyaleti tesis edilmiştir. 18 yılındaki bu gelişmenin, Germanicus'un Doğu seferiyle yakından ilintili olduğu anlaşılmaktadır. Germanicus, Doğu'daki karışıklığı sonlandırmak için üstün yetkilerle donatılarak bölgeye gönderilmiş, görevleri arasında Kappadokia kraliyet mülkünün, Roma eyaleti olarak düzenlenmesi de yer almıştır. O, bu işin

¹ Bu makale çalışması, Prof. Dr. Hülya Boyana danışmanlığında 13.07.2020 tarihinde tamamlanan “Roma'nın Principatus Devri'nde (MÖ 27-MS 284) Kappadokia Eyalet Valileri” başlıklı doktora tezi esas alınmak suretiyle hazırlanmıştır (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2020) / This article is extracted from my doctorate dissertation entitled “Roma'nın Principatus Devri'nde (MÖ 27-MS 284) Kappadokia Eyalet Valileri”, supervised by Prof. Dr. Hülya Boyana (Ph.D. Dissertation, Ankara University, Ankara, Turkey, 2020).

* Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı, senolyurdakul@kmu.edu.tr. ORCID: 0000-0001-6090-0287.

sorumluluğunu, maiyetinde bulunan comes'i ve legatus'u Q. Veranius'a bırakmıştır. Bu görevi başarıyla tamamladığı anlaşılan Veranius, Kappadokia Eyaleti'nin de ilk valisi olmuştur. Eyaletin bu ilk valisinin, idareciliği esnasındaki faaliyetleri detaylı bilinmemektedir. Veranius'un aile üyeleri bağlamında ise bunlardan en iyi tanınanı, kendisiyle aynı isimdeki oğludur. Oğul Veranius, Lykia topraklarını Roma eyaletine dönüştürmüş ve 49 yılında consul ordinarius makamına ulaşabilme başarısı göstermiştir. Onun bu parlak kariyerinde, kendi yetenekleri ile Kappadokia Eyaleti'nin ilk valisi olan babasının, imparatorluk ailesine sadakatının katkısı olduğu söylenebilir. Bu çalışma, eldeki belgelere göre Kappadokia kraliyet topraklarının bir Roma eyaleti olarak düzenlenmesi; Q. Veranius'un eyaletin ilk valisi olarak atanması, eyaletteki faaliyetleri, coğrafi ve ailevi kökeni, soy bağı gibi konulara odaklanmakta Roma devlet yönetimine katkısının ne olduğunu irdelemektedir.

Anahtar Sözcükler: Veranius, provincia, procurator, Roma valileri, Cappadocia.

**Founding Governor of the Province of Cappadocia:
Quintus Veranius**

Abstract

The summoning of Arkhelaos, the last ruler of the Kingdom of Cappadocia, to Rome in 17 by Emperor Tiberius constitutes an important phase in Anatolian history. After the death of Arkhelaos in Rome, a Roman province named Provincia Cappadocia was established on the royal property he owned. The Eastern expedition of Germanicus represents an important stage in the transformation of the royal lands into Roman territory in 18. In this context, one of the missions assigned to Germanicus, who was sent to the region with superior powers to end the turmoil in the East, was the organisation of the royal property of Cappadocia as a Roman province. He entrusted the responsibility for this task to Q. Veranius, his comes and legatus. Thus he became the first governor of the province of Cappadocia. Veranius' activities in his province are not well known, but it seems that he completed his mission successfully. Regarding Q. Veranius' family members, a son of the same name is recorded. The son Veranius was entrusted with the transformation of the territory of Lycia into a Roman province and succeeded in achieving the office of consul ordinarius in 49. His brilliant career can be attributed to his own abilities and the loyalty of his father, the first governor of the province of Cappadocia, to the imperial family. According to the available documents, this study

examines the organisation of the royal territory of Cappadocia as a Roman province; Q. Veranius as the first governor of the province, his activities in the province, his geographical and familial origins, his genealogical ties, and his contribution to the Roman state administration.

Keywords: *Veranius, provincia, procurator, Roman governors, Cappadocia.*

Giriş

Bilindiği üzere Romalılar, siyasi teşekkül olarak ortaya çıktıkları ilk zamanlardan itibaren genişleme temelli, yayılmacı bir politika izlemişlerdir. Nihayetinde kademeli olarak İtalya'nın fethi tamamlanmış, bunu deniz aşırı eyaletlerin kurulması ve Akdeniz'in fethi izlemiştir. Anadolu da stratejik konumu ve zenginlik kaynaklarıyla Romalıların ilgi alanı içinde olmuştur. Bu açıdan MÖ 190 yılında Seleukos Kralı III. Antiokhos'a karşı yürütülen savaş esnasında Roma lejyonları, tarihte ilk kez Anadolu topraklarına ayak basmışlardır. Söz konusu savaşta Romalıları destekleyen Pergamonlular, büyük toprak kazanımı elde etmişlerdir. Son kralları III. Attalos'un, krallığını Roma'ya vasiyeti neticesinde ise ² MÖ 129 yılında, Roma'nın Anadolu'daki ilk eyaleti olan *provincia Asia* ihdas edilmiştir³. Bunu, MÖ 101 yılında Kilikia; MÖ 74 yılında Bithynia; MÖ 63 yılında Pontus-Bithynia; MÖ 25 yılında Galatia eyaletlerinin kurulması takip etmiştir⁴. MS 18 yılına gelindiğinde ise bu çalışma konusuyla da doğrudan ilintili olarak *provincia Cappadocia*'nın tesisi gerçekleşmiştir. Bu bağlamda Tacitus'tan anlaşıldığı kadarıyla İmparator Tiberius 17 yılında, Kappadokia Kralı Arkhelaos'u bir mektupla kandırarak Roma'ya çağırmıştır. Roma'da imparatorun kendisine soğuk davrandığı anlaşılan kral, intihar ederek ya da doğal bir ölüm neticesinde hayatını kaybetmiştir⁵.

² Christian Marek, "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış / An Overview to the Roman Provinces in Anatolia", (çev. İ. Türkoğlu), Oğuz Tekin (ed.), *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu, Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri / Hellenistic and Roman Anatolia Kings, Emperors, City States* (İstanbul: Yapı Kredi Yay. 1. Baskı, 2019), 262-273.

³ Mehmet Ali Kaya, "Anadolu'da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi", *Tarih Araştırmaları Dergisi* XXIV/38, (2005): 11.

⁴ Bülent İplikçioğlu, *Hellen ve Roma Tarihinin Ana Hatları* (İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları 2007), 101.

⁵ Tac. Ann. II.42.

Arkhelaos'un, Roma'ya çağırılma sebebi, çok net değildir. Bununla birlikte gerek Tacitus gerekse Dio Cassius; Tiberius'un, krala karşı nefretinden bahsetmektedirler. Zira Tiberius, zamanında halkı tarafından suçlanan Arkhelaos'u, Augustus'un huzurunda başarıyla savunmuştu. Kral, gördüğü bu iyiliğe rağmen Tiberius, Rhodos'ta iken onu ziyaret etmeyerek saygısızlıkta bulunmuştu. Arkhelaos'un bu tutumuna içerleyen Tiberius ise imparator olunca kralı, isyankâr bir tutum içinde olmakla suçlayarak Roma'ya çağırılmış ve kaderini *Senatus*'un eline bırakmıştı⁶. Görünüşe göre kral, Roma'ya ağır ihanet suçlamasıyla çağırılmıştı⁷. Arkhelaos'un, *maiestas* suçlamasıyla ikinci kez çıkarıldığı⁸ mahkemede suçsuz bulunduğu dolayısıyla ölüm cezasına çarptırılmaktan kurtulduğu yönünde güçlü bir izlenim vardır⁹. Buna rağmen krallığının başına yeniden dönmemesi dikkat çekicidir. Bu noktada güçlü varsayımlardan biri, M. A. Speidel'in de savunduğu gibi Tiberius'un, fikirlerinin uyuşmadığı Arkhelaos'a geniş bir iktidar alanını devretmeye yanaşmamasıdır¹⁰. Gerçekten de Hellenistik Kappadokia krallarının, MÖ II. yüzyıl sonunda Bithynia, Pergamon, Pontos, Seleukos yönetici hanedanları; bir sonraki yüzyılda ise Armenia ve Yahuda kraliyet ailesi ile bağlantılar kurduğu bilinmektedir¹¹. Kappadokia'nın son kralı Arkhelaos'un ise Augustus'un toprak bağışları, Pontoslu Polemo'nun dul eşi Pythodoris'le evliliği ve torunu Tigranes sayesinde Kilikia, Pontos ile Armenia'nın Maior ve Minor kısımlarını kapsayan oldukça geniş bir sahada nüfuz sahibi olduğu anlaşılmaktadır¹². Bu nüfuz sahibi olma durumu, olasılıkla Tiberius tarafından Doğu'daki Roma çıkarları için bir tehdit olarak algılanmıştır. Böylece Arkhelaos zamanı itibarıyla iyiden iyiye Roma yörüngesine girmiş gibi görünen¹³ Kappadokia kraliyet mülkünün, Roma

⁶ Tac. *Ann.* II.42; ayrıntılı bilgi için bkz. Dio Cass. LVII.17.3-7.

⁷ Michael Alexander Speidel, "Hellenistik Kappadokia Krallığı / The Hellenistic Kingdom of Cappadocia" (çev. İ. Türkoğlu), Oğuz Tekin (ed.), *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu, Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri / Hellenistic and Roman Anatolia Kings, Emperors, City States* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, 2019), 128.

⁸ Muzaffer Demir, "Kappadokia Kralı Arkhelaos", A. Öger (ed.), *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, 16-19 Kasım 2011 Nevşehir*, Cilt 5, (Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları, 2012), 351 ve aynı yer dipnot 39.

⁹ Genel olarak bkz. Dio Cass. LVII.17.3-7.

¹⁰ Michael Alexander Speidel, "Cappadocia –vom Königreich zur Provinz. Zum Prozess der strukturellen integration unter Tiberius", M. A. Speidel (ed.), *Heer und Heerschaft im Römischen Reich der Hohen Kaiserzeit* (Stuttgart: 2009), 584.

¹¹ R. D. Sullivan, "Dynasty of Cappadocia", H. Temporini ve W. Haase (ed.), *ANRW II.7.2.* (Berlin-New York: Walter de Gruyter, 1980), 1126.

¹² Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 584.

¹³ Kappadokia krallarının, esasında çok daha öncesinde Roma yörüngesine girdiği anlaşılmaktadır. Bunun için bkz. Plut. *Marc. Ant.* 61; Dio Cass. LI.2.1; Suet. *Tib.* 8; Oğuz

mülküne dönüşüm süreci de hızlanmıştır. Son kralının Roma’da ölümüyle ise krallık toprakları üzerinde *provincia Cappadocia* ihdas edilmiştir¹⁴. Söz konusu dönüşüm sürecinin, Germanicus Iulius Caesar’ın (MÖ 15-MS 19) Doğu göreviyle yakından ilintili olduğu anlaşılmaktadır. Suetonius’tan anlaşıldığına göre Germanicus, amcası Tiberius tarafından evlat edinilmiş, *cursus honorum* basamaklarını hızla tırmanarak *consul* olmuş birisi idi¹⁵. Dahası Tiberius tarafından tahttaki varisi olarak belirlenmişti¹⁶. Germanicus, Germania’daki lejyonların komutanlığını üstlenmiş ve 15-17 yılları arasında Rhenus Nehri sahasında sorun çıkaran halklara karşı başarıyla mücadele etmişti¹⁷. Germania lejyonları ayaklanıp kendisini imparator ilan etmek istediğinde ise amcası Tiberius’a sadık kalarak isyanları bastırmıştı¹⁸. Bununla birlikte, Tiberius’un çekilme çağrısına uyarak seferlerini sonlandırdığı ve 17 yılının 26 Mayıs günü¹⁹ bir zafer şenliği tertip ettiği görülmektedir²⁰. Tiberius’un, Germanicus’u çağırma nedenlerinden biri olarak Doğu’daki karışıklık gösterilmektedir. Tacitus’tan anlaşıldığı kadarıyla imparator, bölgedeki durumu *Senatus* huzurunda tartışmış ve bu işin üstesinden gelebilecek kişi olarak Germanicus’a işaret etmişti. *Senatus* da onu, tüm eyalet valileri üzerinde yetki sahibi kılan bir *imperium* ile donatmıştı²¹. Neticede Germanicus’un 17 yılı güzünde, ailesi ve maiyetiyle birlikte Roma’dan Doğu’ya hareket ettiği anlaşılmaktadır²².

Doğu’da çözülmesi gereken sorunların başında, Armenia kaynaklı Parthia ile yaşanan ihtilaf gelmekteydi²³. Bu bağlamda 18 yılının 1 Ocak günü

Tekin, “The Kingdom of Cappadocia during the Hellenistic and Roman Times”, M. Sözen (ed.), *Cappadocia* (İstanbul: Körfez Bank Yayınları, 2000), 201-211.; Speidel, “Cappadocia -vom Königreich”, 583; Speidel, “Hellenistik Kappadokia Krallığı”, 128.

¹⁴ Tac. *Ann.* II.42.

¹⁵ Suet. *Cal.*1.

¹⁶ Anthony A. Barrett, *Caligula the Corruption of Power* (Routledge-New York: Taylor & Francis, 1989), 3.

¹⁷ Timothy Venning (ed.), *A Chronology of the Roman Empire* (London-New York: Continuum, 2011), 376, 377.

¹⁸ Giovanni Salmeri, “Iulius-Claudius Hanedanı: İmparatorluğun Güçlenmesi ve Hristiyanlığın Doğuşu”, *Antik Roma* (çev. L. Tonguç Basmacı), Umberto Eco (ed.), (İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2021), 141.

¹⁹ Venning, *A Chronology of the Roman*, 378, 379.

²⁰ Suet. *Cal.*1.; Tac. *Ann.* II. 41, 42.

²¹ Tac. *Ann.* II. 43.

²² Venning, *A Chronology of the Roman*, 379.

²³ Timothy B. Mitford, “Cappadocia and Armenia Minor: Historical Settings of the Limes”, H. Temporini ve W. Haase (ed.), *ANRW II.7.2* (Berlin-New York: Walter de Gruyter, 1980), 1174.; Michael Alexander Speidel, “Early Roman Rule in Commagene”, *Heer und*

Syria'ya geçen Germanicus, Pontoslu Polemo'nun oğlu Zeno'yu, Artaksias (III) ismiyle tahta çıkarmak için Armenia üzerine yürümüş²⁴ ve bunda da başarılı olmuştur²⁵. Germanicus'un Doğu'da çözmesi gereken diğer sorunlar ise Kommagene, Kilikia, Kappadokia, Syria ve Iudaia kaynaklı idi. Kommagene ve Kilikia krallarının ölümü sonrası bu ülkelerin sakinlerinin büyük kısmı, Roma valisinin atanmasını isterken azınlıkta kalan kısım bir kral tarafından yönetilmeyi istemiştir. Bu da söz konusu ülkelerde huzursuzluğa neden olmuştur²⁶. Kappadokia kraliyet tahtı ise son kralının, Roma'daki ölümü nedeniyle zaten boştu²⁷. Syria ve Iudaia topraklarında yaşayan halkların ise ağır vergi yükünün azaltılması talepleri vardı²⁸. Germanicus bu şartlar altında, III. Antiokhos'un ölümüyle tahtı boşalmış Kommagene'yi ilhak ederek Q. Servaeus'u vali olarak atamıştır. Yine o, bu çalışma konusuyla doğrudan bağlantılı olarak Kappadokia kraliyet mülkü üzerinde bir Roma eyaletinin tesis edilmesi işiyle de meşgul olmuştur. Bunun içinse maiyetindeki Q. Veranius'u görevlendirmiştir²⁹.

Eyalet kurma gibi önemli bir görev için kendisine son derece itimat edildiği anlaşılan Veranius'un, yurdunun ve ailevi kökeninin net olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte ileride de bahsedileceği üzere kendisiyle aynı isme sahip olup 42/43 yılında Lykia eyalet valisi olarak görev yapmış oğlu üzerinden bir varsayımda bulunmak mümkündür. Oğul Veranius, Lykia'daki idareciliği süresince Roma yurttaşlık hakkının verilmesine aracılık etmiş, onun aracılığıyla yurttaşlığını almış sakinler ise Clustumina *tribus*'u kütüğüne kaydolmuşlardır³⁰. Dolayısıyla oğulun ve aynı zamanda Kappadokia eyalet valiliği yapmış babasının, bu *tribus*'a mensup olduğu fikri ileri sürülmüştür. Buna istinaden baba ve oğlu Italia'nın Samnium Bölgesi'ndeki Forum Novum'la ilişkilendirme eğilimi de ortaya çıkmıştır³¹. A. R. Birley ise

Herrschaft im Römischen Reich der Hohen Kaiserzeit, M. A. Speidel (ed.), (Stuttgart: 2009), 573.

²⁴ Venning, *A Chronology of the Roman*, 379.

²⁵ Tac. *Ann.* II.56, 57.

²⁶ Tac. *Ann.* II.42.

²⁷ Speidel, "Early Roman Rule in Commagene", 573.

²⁸ Tac. *Ann.* II.42.

²⁹ Tac. *Ann.* II. 56; Suet. *Cal.* 1.

³⁰ Timothy Peter Wiseman, *New Men in the Roman Senate 139 B.C.-A.D. 14* (New York: Oxford University Press, 1971), 272 no 476.

³¹ Bernard Rémy, *Les carrières sénatoriales dans les provinces romaines d'Anatolie au haut-empire (31 av. J. C.-284 ap. J. C.) (Pont-Bithynie, Galatie, Cappadoce, Lycie-Pamphylie et Cilicie)* (İstanbul-Paris: Institut Français d'Études Anatoliennes-Georges Dumézil, 1989), 180.; Bernard Rémy, "Le mariage des sénateurs affectés en Anatolie", *Parenté et stratégies familiales dans l'Antiquité romaine: acts de la table ronde des 2-4 octobre 1986* (Rome:

Şair Catullus'un (MÖ 87-54) yakın arkadaşı Veranius nedeniyle *Veranii* soyunun yurdunun, Verona olabileceği şeklinde görüş belirtmiştir³² ancak bu net değildir. Görünüşe göre Şair'in dostu Veranius'un, üst düzey Romalılarla yakın dirsek teması ailenin ilerleyen süreçte kamusal görevler üstlenmesinin önünü açmıştır. Kappadokia eyalet valisi Veranius'un kariyer ilerlemesinin de bununla bağlantılı olduğu söylenebilir.

Eyaleti Kurması ve Valilik Dönemi

Germanicus'un Doğu görevi esnasında *comes*'i ve *legatus*'u olarak ona eşlik eden Q. Veranius, görünüşe göre *provincia Cappadocia*'nın kuruluşunda önemli bir rol oynamıştır³³. Söz konusu eyaletin ihdasının ve Veranius'un vali olarak atanmasının, Kappadokia'nın son kralının 17 yılı ilkbaharında Roma'ya çağrılarak³⁴ burada bilinmeyen bir nedenle öldüğü evreyle örtüştüğü anlaşılmaktadır. Bu noktada Suetonius'un, Tiberius'un bazı kralları Roma'ya çağırarak bir daha geri yollamadığı şeklindeki kaydı önemlidir. Zira bu krallar arasında Arkhelaos'un da adı geçmektedir³⁵. Bu kayıt, kralın doğal bir ölümden ziyade öldürülmüş olabileceğini ya da bilinçli bir şekilde ülkesine geri gönderilmediğini akla getirmektedir. Böyle olması halinde, Doğu'daki işlerini müttefik krallarla kotarmaya alışkın Roma yönetiminin, stratejik bir değişikliğe gittiği söylenebilir. Bu değişiklik ise görünüşe göre, uygun şartlar oluştuğunda müttefiklerin topraklarının ilhak edilerek Roma eyaletine dönüştürülmesi şeklinde gerçekleşmiştir³⁶. Kappadokia siyasi teşekkülü de bu söylenenin dışında kalmamıştır. Nitekim

Publications de l'École Française de Rome, 1990), 413 no 1; S. Hillebrand, "Der Vigintivirate: prosopographische Untersuchungen für die Zeit von Augustus bis Domitian", (Ph.D. dissertation, University of Heidelberg, 2006), 149, 150.

³² Anthony R. Birley, *The Government of Britain*, (Oxford: Oxford University Press, 2005), 38.

³³ Tac. *Ann.* II. 56.

³⁴ Venning, *A Chronology of the Roman*, 378, 379.

³⁵ Suetonius'tan anlaşıldığı kadarıyla Tiberius, cezbedici sözlerle yanına çağırdığı bazı kralları bir daha geri yollamamıştır. Bu noktada Suetonius, Germania'dan Marobodus; Thrakia'dan Rhaskuporis, Kappadokia'dan ise Arkhelaos'un isimlerini zikretmektedir (Suet. *Tib.* 37). Eutropius da benzer bir aktarımda bulunmaktadır (Eutr. VII.11). Bu krallara yöneltilen suçlama, olasılıkla *maiestas* idi. Böyle bir suç, sadece Roma İmparatorluğunu zayıf düşürmeyi değil aynı zamanda Roma memurlarına saldırı ve onurlu isimlerine zarar vermeyi de ihtiva etmekteydi. Söz konusu suçlamayla itham edilenlerin cezaları ise sürgün, mülklerinin haczi, idam şeklinde değişebilmekteydi. Bunun için bkz. Demir, "Kappadokia Kralı Arkhelaos", 351 dipnot 39.

³⁶ Ayrıca bkz. Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 582, 583.

Strabon ve Tacitus'tan öğrendiğimiz kadarıyla İmparator Tiberius'un, *Senatus*'la birlikte aldığı karar uyarınca kraliyet tahtı boş olan Kappadokia toprakları, 18 yılında ilhak edilerek bir Roma eyaletine dönüştürülmüştür. Yeni kurulan bu eyaletin ilk valisi ise Quintus Veranius olmuştur³⁷. Dolayısıyla Germanicus'un Doğu görevi, kurmay kadrosunda *legatus* olarak hizmet eden Veranius'un³⁸ kariyerinde yeni bir ilerleme sürecini de beraberinde getirmiştir. Tacitus, 18 yılına dair anlatısında Q. Veranius'un, Kappadokia eyalet valisi olarak atanmasından ilk kez bahsetmektedir³⁹. Germanicus, maiyetinde bulunan Q. Servaeus'u ise o süre zarfında ilk kez bir *praetorius*'un yetki alanı içine dahil edilmiş Kommagene'nin idaresine atamıştır⁴⁰. Germanicus'un, Syria Eyaleti'ne geçmeden önce bu atamaları yapabilmesi, Tacitus'un da bahsettiği yüksek *imperium*'una istinaden bağımsız hareket edebilmesiyle ilişkili olmuştur⁴¹. Söz konusu *imperium*,

³⁷ Strab. *Geog.* XII. 1. 4; Tac. *Ann.* II. 42, 56; ayrıca bkz. Suet. *Tib.* 37; Suet. *Cal.* 1; Arthur E. Gordon, "Veranius", *RE*, VIII, A1, 1955, A1, sütun 938.; Kaya, "Anadolu'da Roma Eyaletleri", 20.; A. E. Gordon'un daha erken tarihli çalışmasında ise Q. Veranius isimli kişinin, eyaletin ilk valisi olmaktan ziyade yeni eyaleti kurmakla görevlendirilmiş Germanicus'un vekili olabileceği ifadesi yer almaktadır. Bunun için bkz. Arthur Ernest Gordon, *Quintus Veranius, Consul A.D. 49. A Study Based upon His Recently Identified Sepulchral Inscription* (Berkeley - Los Angeles: University of California Publications in Classical Archaeology, 1952), 272.

³⁸ Rémy, "Le mariage des sénateurs affectés en Anatolie", 179.

³⁹ Tac. *Ann.* II.56.; ayrıca bkz. Robert Samuel Rogers, "Quinti Veranii, Pater et Filius", *Classical Philology*, 26/2, (1931):172.; Steven H. Rutledge, *Imperial Inquisitions Prosecutors and Informants From Tiberius to Domitian* (London-New York: Routledge Press, 2001), 277.

⁴⁰ Tac. *Ann.* II.56; ayrıca bkz. Dio Cass. LVII.17.

⁴¹ Tac. *Ann.* II.43; Germanicus'a tanınan bu imtiyaz için ayrıca bkz. David Stone Potter ve Cynthia Damon, "The Senatus Consultum de C. Pisone Patre", *American Journal of Philology* 120/1 (1999): 18 satır 35 vd.; *Imperium proconsulare maius* yetkisi, MÖ 23 yılında Augustus'a, *Senatus* tarafından bahşedilen *imperium* ile netlik kazanan yetkiydi. Bu yetki, belirli kişilere imparatorluğun belli bir bölgesinde belirli bir görevi yerine getirmek üzere tanınan ve diğer tüm eyalet yöneticileri ile görevlilerine karşı üstünlük sağlayan bir yetkiydi. *Senatus* tarafından bahşedilen "*imperium maius*" ile donatılan Augustus ve ardılı imparatorlar, bu yetkiyi özel durumlarda güvendikleri kişilere aktarabilmişlerdir. Nitekim MÖ 18 yılında İmparator Augustus tarafından Agrippina'ya "*imperium maius*" bahşedildiği bilinmektedir. MÖ 13 yılında bu yetkiyi üzerine alan Tiberius ise Doğu'da karışıklıklar baş gösterdiği zaman sahibi olduğu yetkiyi 17 yılında, Germanicus'a devretmiştir. D. Potter, 17-19 yılları arasında Kappadokia Eyaleti'ni, Germanicus Caesar'ın *imperium maius*'una tabi eyalet olarak belirtmektedir. Yine o, Cn. Calpurnius Piso'yu Syria; Quintus Veranius'u Kappadokia ve Quintus Servaeus'u Kilikia eyalet valileri olarak göstermekte ancak adı geçen valileri, Germanicus'un *imperium*'unun altında *imperium* sahibi valiler olarak vermektedir. Bunun için bkz. David Potter, "Emperors, Their Borders and Their Neighbours: The Scope of Imperial Mandata", D. L. Kennedy (ed.), *The Roman Army in the East* (Supplementary Series 18), (Ann Arbor: Journal of Roman Archaeology, 1996), 278.

karar alma sürecini hızlandırarak Kappadokia'nın da içinde olduğu geniş bir sahanın Roma eyaletine dönüşüm sürecine ivme kazandırmış gibi görünmektedir.

Provincia Cappadocia'nın ilk valisi olarak kabul edilen Q. Veranius'un, idareciliği esnasındaki faaliyetleri çok bilinmemektedir. Ancak onun, Germanicus tarafından Kappadokia sahasını bir Roma eyaleti olarak düzenlemek için özel olarak görevlendirildiği düşünüldüğünde, başlıca işinin idari düzenlemeler olduğu söylenebilir. E. Dabrowa da yeni fethedilen bölgelerin, Roma İmparatorluğu'na eklenmelerinin hem idari hem de mali yapıların kurulmasını içine aldığını ifade etmektedir⁴². Bunlardan idari düzenlemeler bağlamında eyaletinin geniş yayılım alanı düşünüldüğünde Veranius'un işinin hiç de kolay olmadığı anlaşılmaktadır. Zira ülke toprakları, MÖ 64-MS 19 yılları arasında yaşamış Strabon zamanı itibarıyla, büyüklüğüne de işaret eder şekilde, idari maksatlarla on *στρατηγίαι*'ya (*strategiai*) ayrılmıştı⁴³. Yerel idari bölgeler olarak nitelendirilebilecek bu on *strategia*'yı Melitene, Kilikia, Tyanitis, Kataonia, Garsauritis, Laviansene, Sargarausene, Saravene, Khamanene, Morimene oluşturmaktaydı. Kilikia'dan toprak eklemeleriyle *strategia* sayısı on bire çıkmıştır⁴⁴. Bu idari birimlerin her biri aristokrat ailelerden *strategos* unvanlı bir yönetici tarafından idare edilmekteydi⁴⁵. Strabon, kendi zamanı itibarıyla Arkhelaos ve ondan önceki kralların, valilikleri bu şekilde ellerinde tuttuklarını kaydetmektedir⁴⁶. Olasılıkla *provincia Cappadocia*'nın ihdası esnasında da mevcut yapı korunmuştur. Bu noktada R. S. Rogers'in, Veranius'un yeni toprakları düzenleme ve sürdürmede olağan Roma prosedürlerini izlediği şeklindeki tespiti önemlidir. Veranius, belki *strategia* bazlı toprak daraltma ve genişletme şeklindeki düzenlemelerle de meşgul olmuştu⁴⁷. Ancak valilik süresinin kısıtlılığı ve görev mıntıkasının genişliği düşünüldüğünde onun idari düzenlemeleri, çok geniş bir saha yerine "Kappadokia çekirdek bölgesiyle" sınırlı kalmış olmalıdır⁴⁸. Yine Kappadokia'nın, son kralı Arkhelaos'un

⁴² Edward Dabrowa, "Roman Fiscal System in Mesopotamia", M. Girard (ed.), *Fiscalites antiques. Aux origines de l'administration provinciale romaine*, (Roma-Bristol: L'Erma di Bretschneider, 2023), 197.

⁴³ Strab. *Geog.* XII.1.1-3 ve XII.2.10; Rogers, "Quinti Veranii", 173.

⁴⁴ Strab. *Geog.* XII.1.2 ve 4; ayrıca bkz. Şenol Yurdakul, "Roma'nın Principatus Devri'nde (MÖ 27-MS 284) Kappadokia Eyalet Valileri", (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2020), 12 vd.

⁴⁵ Speidel, "Hellenistik Kappadokia Krallığı", 120.

⁴⁶ Strab. *Geog.* XII.1.2 ve 4; Yurdakul, "Roma'nın Principatus Devri'nde", 12 vd.

⁴⁷ Rogers, "Quinti Veranii", s. 173, 174.

⁴⁸ Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 587.

zamanı itibarıyla dahi çok şehirleşmediği⁴⁹, yerleşimin yaygın biçiminin köyler ve kaleler olduğu⁵⁰ izlenimi mevcuttur. Bu da eyaletin ilk valisi Veranius'un, bölgede birtakım altyapı eksikliklerini gidermekle uğraşmış olabileceğini akla getirmektedir. Ancak bu erken dönemde, Roma'nın Doğu'da büyük devlet stratejilerini hayata geçirdiğinin bilinmemesi, Veranius'un kısa görev süresi gibi nedenler bu ihtimali oldukça zayıflatmaktadır. M. A. Speidel gerek Kappadokia valisi Q. Veranius'un gerekse Kommagene idarecisi Q. Servaeus'un görevlerinin kısa olmasından hareketle onların vazifelerinin, Roma idaresini uygulamaktan fazlasını içermeyeceğini düşünmektedir⁵¹. R. S. Rogers da Veranius'un görev süresinin kısalığına dikkati çekerek onun görevinin, eyaleti düzenlemek olduğu savında bulunmaktadır⁵². B. Rémy ise Veranius'un görevini, Arkhelaos'un krallığını dönüştürerek bir *procurator* atanana kadar geçici bir hükümeti sağlamak olarak açıklamaktadır⁵³. Böyle olması halinde Veranius, şehirleşmenin zayıf olduğu bir bölgede yıllarca sürecektir geniş çaplı düzenlemelerle meşgul olmaksızın bir geçiş dönemi valisi olarak kendisinden sonra gelecek yöneticiler için uygun bir zemin oluşturmak için çaba sarf etmiş olmalıdır. Bu açıklamalardan modern kaynakların Veranius'un, eyaletinde idari düzenlemelerle meşgul olduğuna inandıkları anlaşılmaktadır. Kurucu bir valinin, bu tür düzenlemelerde bulunması gayet doğal bir durumdur. Bununla birlikte Antik yazarların sıklıkla vurguladığı üzere Veranius, bölgede iyi niyete dayalı olarak birtakım mali düzenlemelerde de bulunmuştur. Nitekim Tacitus, Kappadokia'nın eyalet derecesine düşürüldükten sonra halkını, Roma yönetiminin ılımlı olduğu fikrine inandırmak için daha önce krallığa ödenen vergilerde indirim yapıldığını kaydetmektedir⁵⁴. Veranius, Roma yönetiminin vergi indirimine gitmesi durumunda halkın desteğini hızlı bir şekilde alabileceğini düşünmüş olmalıdır. Tacitus'un diğer bir kaydı, Tiberius döneminde iktisadi dengeyi bozacak girişimlerden uzak durulduğunu göstermekle birlikte Kappadokia'nın Roma *provincia'sı* olarak düzenlenmesinin ardından durumun değiştiğini göstermektedir. Bu bağlamda Roma halkı, Tiberius'tan yüzde birlik satış vergisinin *-centesima rerum venalium-* kaldırılmasını talep ettiğinde imparator, askeri hazinenin bu

⁴⁹ Nitekim Strabon, Kappadokia'nın *strategia*'larının ikisinin haricinde, kent düzeyinde yerleşim olmadığından bahsetmektedir. Bunlar, Tyanitis'teki Tyana ile Argaios yanındaki Mazaka (Eusebeia) kentleri idi (Strab. *Geog.* XII.2.6 ve 7).

⁵⁰ Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 582.

⁵¹ Speidel, "Early Roman Rule in Commagene", 574.

⁵² Dio Cass. LVII.17.7; Rogers, "Quinti Veranii", 173.

⁵³ Rémy, *Les carrières sénatoriales*, 179.

⁵⁴ Tac. *Ann.* II. 56.

kaynaktan beslendiğini söyleyerek buna karşı çıkmıştı⁵⁵. Aynı imparator, Kappadokia toprakları bir Roma eyaletine dönüştürüldüğünde ise yeni eyaletin gelirlerinin, imparatorluk sathında uygulanan yüzde birlik satış vergisini yarısı oranında düşürmeyi mümkün kıldığını duyurmuştu⁵⁶. Kappadokia Eyaleti'nin topraksal büyüklüğü ve tarımsal zenginliği dikkate alındığında Tacitus'un açıklamalarını destekler bir durum ortaya çıkmaktadır. Söz konusu vergi indirimine gidilebilmesi her şeyden önce bölgenin tarımsal zenginliğine ve buna bağlı vergi gelirleriyle ilişkili olmalıdır. Bu noktada MÖ 64-MS 19 yılları arasında yaşamış Strabon'un zamanı itibarıyla Kappadokia ülkesi; tahıl üretimi ve meyve ziraatına uygun verimli topraklara sahipti. Yine hayvancılık, önemli ihraç kalemleri olan madenler ve tapınak ekonomisi, bölgenin iktisadi zenginlik kaynakları arasındaydı⁵⁷. Ne var ki, döneme ilişkin mali kayıtlar, elimizde olmadığı için eyaletin gerçek ekonomik potansiyelini bilme imkânı yoktur. Bu noktada aynı evrede ilhak edilen ve daha küçük yüz ölçüme sahip Kommagene'nin durumuna bakmakta fayda vardır. J. Bennett'e göre söz konusu eyalet, ilhakının ardından yirmi sene boyunca bir lejyonun *stipendium*'unu ödemeye yetecek vergiyi sağlamıştı⁵⁸. Kommagene'ye göre daha geniş bir sahada konumlanan ve gelir kalemi çeşitliliği fazla olan Kappadokia'nın, Romalılar için taşıdığı iktisadi önem açıktır. Dolayısıyla Kappadokia'nın Romalılarca ilhakının temelinde, son kralının Doğu'da Roma çıkarları için tehdit olarak algılanması gibi siyasi saiklerin yanında ekonomik potansiyeli de önemli olmuştur⁵⁹. Zira Romalıların, Arkhelaos'un ölümünün hemen ardından *provincia Cappadocia*'yı kurmak için harekete geçtikleri görülmektedir. Bu dönem aynı zamanda Armenia üzerinde Parthia tehdidinin ve askeri harcamaların, dolayısıyla yeni kaynaklara ihtiyacın arttığı bir dönem olarak dikkati çekmektedir⁶⁰. Neticede zorlayıcı koşulların mevcudiyeti, eyaletleştirme sürecini daha da hızlandırmış gibi görünmektedir. Böylece Tiberius'un, *provincia Cappadocia*'yı kurmasının temelinde, eyaletten elde edilen fazla geliri doğrudan kendi hazinesine aktarmayı amaçladığı fikri

⁵⁵ Tac. *Ann.* I. 78.

⁵⁶ Tac. *Ann.* II. 42.

⁵⁷ Strab. *Geog.* XI.13.8; XII.2.1-3, 6, 10.

⁵⁸ Julian Bennett, "The Origins and Early History of the Pontic-Cappadocian Frontier", *Anatolian Studies* 56, (2006): 79. Suetonius, Tiberius'un ardılı olan Caligula'nın krallara; krallıklarını iade ettiği vakit, toplanan vergilerin işletilmesinden elde edilen karın yanı sıra tahtlarından uzak kaldıkları için uğradıkları gelir kayıplarını da iade ettiğini kaydetmektedir. Parası iade edilen krallar arasında, zamanında 100 milyon *sestertius*'una el konulmuş Kommagene kralı da bulunmaktaydı (Suet. *Cal.* 16).

⁵⁹ Bennett, "The Origins and Early History", 79.; Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 587, 588.

⁶⁰ Demir, "Kappadokia Kralı Arkhelaos", 357.

geçerlilik kazanmıştır⁶¹. Veranius'un, bölge halkını Roma yönetiminin daha ılımlı olduğuna inandırmak için daha önce kraliyet ailesine ödenen şimdi ise Roma devlet hazinesine *-aerarium populi Romani-* ödenecek vergilerin bir kısmında indirim yapması⁶² muhtemelen İmparator Tiberius'un onayına ihtiyaç duymuştu. Söz konusu indirim, henüz eyalete dönüşmüş bir bölgede Roma yönetimine karşıt bazı tepki odaklarını yatıştırmaya yönelik pragmatist bir tutumu akla getirmektedir⁶³. Zira Germanicus'un Doğu göreviyle de örtüşen 17 yılında, Küçük Asia'nın batısında büyük yıkıma sebebiyet veren bir deprem olduğu ve Tiberius'un zarar gören kentlere para yardımında bulunarak vergi muafiyeti tanıdığı bilinmektedir⁶⁴. Gerçekten de imparatorluk toprakları boyunca vergi gelirlerinin toplanmasına yönelik özel kaygı gösterilen⁶⁵ ve paraya ihtiyaç duyulan bir ortamda Romalıların, Anadolu'nun bir başka bölgesinde vergi indirimine gidebilmeleri, pragmatist bir tutum içinde oldukları savını güçlendirmektedir. Söz konusu indirimi, zamanında ağır vergi yükü altına sokulmuş halkı rahatlatmak için atılmış bir adım olarak görmek de mümkündür. Nitekim Romalılar, Kilikia Trakheia kıyısında yaşayan Cietae / Kietis kavminden vergi talep edince, bu talep sert bir direnişle karşılaşmış ve çıkan isyan, Syria eyalet valisinin görevlendirdiği *legatus* Marcus Trebellius tarafından kanlı bir şekilde bastırılmıştı⁶⁶. Ancak bu türden

⁶¹ Bennett, "The Origins and Early History", 80.

⁶² *At Cappadoces in formam provinciae redacti Q. Veranium legatum accepere; et quaedam ex regis tributis deminuta quo mitius Romanum imperium speraretur* (Tac. Ann. II. 56); Speidel, "Hellenistik Kappadokia Krallığı", 128.

⁶³ Ancak Tiberius'un, popülist bir tutumla vergisel indirimde gitmiş olma ihtimali de vardır. Nitekim, Doğu'da popüler olmak isteyen İmparator Nero'nun (54-68), Hellenleri haraç ve vergiden muaf tuttuğu bilinmektedir. Oktay Akşit, *Roma İmparatorluk Tarihi* (M.Ö. 27-M.S. 192) (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1976), 459.

⁶⁴ Tac. Ann. II.47; Dio Cass. LVII.17.7-9; Germanicus'un, Doğu görevi esnasında Küçük Asia'nın batısında yaygın bir yıkıma yol açan deprem için bkz. David Magie, *Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century After Christ* I-II, (Princeton: Princeton University Press, 1950), 499, 500.

⁶⁵ Başka bir zamanda değilse, bu dönemde gümrük vergilerinin toplanmasını kolaylaştırmak için imparatorluğun on büyük gümrük bölgesine ayrılması; Tiberius'un, vergilerin artırılmasını talep eden eyalet valilerine "iyi bir çobanın, koyunun yününü kırıacağı ancak derisini yüzmeyeceği" şeklinde cevap vermesi bu bağlamda ele alınabilir Suet. *Tib.* 32; Efrumiye Ertekin, "Principatus Devrinde Roma'nın Vergi Politikası (I)", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 115-117 (2003): 24.

⁶⁶ Tacitus'un bahsettiği (Ann. VI. 41) bu isyan girişimi, 36 yılına tarihlenmektedir. Kappadokia Kralı [II.] Arkhelaos'a tabi Kietis halkı, Roma adetlerine göre sayıma tabi tutulup haraca bağlanmak istenince, Toros dağlarının yükseklerine çekilmişlerdi. Çetin arazi koşulları, adı geçen kralın, isyanı bastırmasını zorlaştırmıştır. İsyen ancak Syria valisi Lucius Vitellius'un, Marcus Trebellius'un komutasında bölgeye gönderdiği 4.000 lejyoner ve yardımcı birlik sayesinde bastırılabilmiştir. 72 yılına kadar olan süreçte Dağlık Kilikia bölgesinin idaresinin bırakıldığı Galatia, Kappadokia ve Kommagene kökenli dört kralın,

itirazlar, Roma'nın bölgede lejyon konuşlandırmasını gerektirmeyen, küçük bir yardımcı birlikle sorunun üstesinden gelinebilecek düzeydeydi. Durumun daha da aciliyet kazandığı durumlarda, büyük bir askeri kuvveti elinin altında bulunduran Syria eyalet valisi, harekete geçmek için hazırды.

Her halükarda Veranius'un eyaletinde mali işlerle de meşgul olduğu açıktır. Kraliyet mülkünün Roma eyaletine dönüşmesi sonrasında M. A. Speidel'in de tespit ettiği üzere Veranius'un öncelikli görevi, Roma vergi sisteminin getirilmesi başka bir ifadeyle vergi listelerinin derlenerek vergi oranının belirlenmesi olmuştur⁶⁷. Dolayısıyla ilhakın hemen ardından bir *census* yürütüldüğü aşikârdır. Sayım işinin ayrıntılı bilgileri içerdiği düşünüldüğünde bahse konu olan vergi indiriminin Veranius'un organize ettiği bir *census*'un sonuçlarına göre alınmış bir karar olma ihtimali de mevcuttur. Epigrafik belgeler de eyaletlerdeki *census* işlemlerinin yüksek rütbeli kimselerce yerine getirildiğini, özellikle Atlı Sınıfı'ndan *procurator*'ların sayım işiyle meşgul olduklarını göstermiştir. Bu açıdan Mauretania Caesariensis'in ve Thrakia'nın *procurator* rütbeli valilerinin, eyaletlerindeki *census*'u bizzat yönettikleri bilinmektedir⁶⁸. Görünüşe göre Kappadokia Eyaleti de *census* işlemine özel önem verilen bir eyalet idi. Söz konusu *census* işlemlerinin, bölgenin ekonomik potansiyelinden ötürü süreklilik kazandığı gibi bir izlenim de vardır. Nitekim epigrafik bir kayıt, 110 ve 115 yılında Q. Baienus Blassianus isimli Kappadokia, Armenia Minor ve Pontus iç bölgelerinin nüfus sayımından sorumlu bir *procurator*'un mevcudiyetini göstermiştir⁶⁹. Bu hususlar doğrultusunda Veranius'un, eyaletindeki en önemli faaliyetlerinden birisinin geniş kapsamlı bir sayım işi olduğu yönünde güçlü bir izlenim vardır. Neticede Tiberius'un, valisi aracılığıyla yürüttüğü *census*'un ve sağladığı mali imtiyazlarının sonuç

bölge halklarını Roma usulü bir *census*'a -halkı sayım- zorlayarak haraca bağlamak istemesinden kaynaklanan iki ayaklanma daha bilinmektedir. Bunlardan biri 6 yılında diğeri 52 yılında gerçekleşmiş yine bastırılmalarında Roma'nın desteği aranmıştır. Mustafa Adak, "Batı Toroslar'da Yerel Ayaklanmalar ve Eşkıyalık", *OLBA XIV*, (2006), 122, 123.

⁶⁷ Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 587.

⁶⁸ Roma'da *censor*'lar tarafından yürütülen *census*, yurttaşların Italia'da maliki olduğu araziler ile arazinin işletilmesinde kullanılan her tür araç ve gereç, nakit para, borçlar, alacaklar, giyecek ile her tür köleyi kapsamaktaydı. Söz konusu uygulama, eyaletlerde de sürdürülmüştür. Principatus Devri'nde eyaletler, Diocletianus'un vergi reformu gerçekleşinceye kadar Italia yurttaşlarından alınmayan *tributum* vergisini ödemek zorunda kalmışlardır. Söz konusu vergi, *census*'a dayalı olarak belirlenmekteydi. Ertekin, "Principatus Devrinde Roma'nın Vergi", 21, 22.

⁶⁹ Bu görevli, *procurator ad census accipendos provinciae Cappadociae, Armenia Minoris* olarak kayda geçmiştir. A. Coşkun Abuagla, "Roma Dönemi Küçük Asya Procuratorları" (Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2012), 55 dipnot 218; aynı eser 302, 303.

verdiği görülmektedir. Tiberius döneminin tanıklarından Velleius Paterculus da söz konusu imparator zamanında Kappadokia'nın, Roma halkına haraç ödeyen bir yer haline getirildiğini kaydetmekte ancak bu yapılırken silah zoruna başvurulmadığı imasında bulunmaktadır⁷⁰. Gerçekten de Kappadokia'nın uzun bir süre bünyesinde lejyon barındırmayan eyaletler grubuna girdiği anlaşılmaktadır⁷¹. Ancak bu, ilk zamanlarda eyalette hiç asker bulunmadığı anlamına gelmiyordu. Yeni eyalete, olasılıkla *cohors* ve *alae* (süvari birliği) yerleştirilmişti⁷². Belki söz konusu *census* işlemi, servet durumuna göre asker sayısının belirlenmesini ve kaydını da içine almıştı. Yine son kral Arkhelaos'un zamanında Roma'ya destek vermiş birliklerinin bir kısmının, şimdi *auxilia* şeklinde dönüşüme uğramış olabileceği de değerlendirilmektedir⁷³. Her halükârda eyalette, Veranius'a; asayişin sağlanması, vergilerin toplanması ve toplanan vergilerin emniyet altına alınması hususlarında destek olan askeri bir ünitinin mevcudiyeti akla yatkındır. Bu türden oluşumlar, *princeps* rejimi altında eyalet valisine *census* esnasında da aktif destek vermiş olmalıdırlar. Zira Kappadokia temelli bir sayımda yararlanmak üzere emekliliği gelmiş bir askerin, emekliliğinin geciktirildiği bilinmektedir⁷⁴. Böyle olması halinde Vali Veranius'a sayım esnasında çok sayıda görevlinin eşlik etmesi de muhtemeldir. *Census* sonucu elde edilen veriler ise Roma yönetiminin bundan sonraki karar alma sürecinde önemli bir yere sahip olmuş olmalıdır.

Q. Veranius'un, eyaletinde hangi unvanla görev yaptığı hususunun irdelenmesi de önemlidir. Bu noktada Germanicus'un vekili olarak Kommagene'ye atanan Q. Servaeus'un, *praetorius* mevkiden olduğunu bilmesi kayda değerdir⁷⁵. Adı geçen valinin, Veranius'la yakın dostluğu ve aynı evrede atandığı düşünüldüğünde, Kappadokia eyalet valisinin de bu mevkiye ulaşmış biri olması kuvvetle muhtemeldir. C. Marek, Tiberius'un eyalete *praetorius* mevkiinden Q. Veranius'u *legatus* olarak gönderdiğini

⁷⁰ Vell. Pat. 2. 39.

⁷¹ Bennett, "The Origins and Early History", 80.

⁷² Marek, "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış", 266.; Karl Strobel, "Cappadocia", C. F. Salazar ve D. E. Orbon (ed.), *Brill's Encyclopaedia of the Ancient World New Pauly* (Vol II), (Leiden-Boston: Brill, 2003), s.v. Cappadocia, col.1076.

⁷³ Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 591.; ayrıca bkz. Michael Alexander Speidel, "The Development of the Roman Forces in Northeastern Anatolia New Evidence for the History of Exercitus Cappadocicus", M. A. Speidel (ed.), *Heer und Herrschaft im Römischen Reich der Hohen Kaiserzeit* (Stuttgart: 2009), 609.

⁷⁴ Ertekin, "Principatus Devrinde Roma'nın Vergi", 22.

⁷⁵ Tac. Ann. II. 56.

ifade etmektedir⁷⁶. R. S. Rogers ise Germanicus'un *comes*'i olarak yeni eyaleti örgütlemekle görevlendirilen birisinin, en azından eski bir *praetorius* olabileceğini değerlendirmektedir⁷⁷. Kappadokia'nın ilk valisinin, Germanicus gibi Batı'da nam kazanmış birisinin kurmay heyetinde yer alması da gözden kaçmamalıdır. Bu, Veranius'un görevinin gerektirdiği askeri, idari ve diplomatik tecrübeyi çoktan edinmiş olduğu anlamına gelmektedir. Böyle bir tecrübe ise genellikle *praetorius rütbeden* eyalet valilerinin sahip olması gereken niteliklerle örtüşmektedir. Dolayısıyla Veranius'un, eyaletin *praetorius* seviyeden valisi olarak görev yaptığı gibi güçlü bir izlenim mevcuttur.

Q. Veranius'un, 20 yılında Roma'daki yargılamalarla meşgul olduğu bilindiğinden, bu tarihten önce⁷⁸ eyaletin idaresini halefine devrettiği varsayılabilir. Ancak onun eyaletteki ardılının kimliği ve unvanı bilinmemektedir⁷⁹. İmparator Claudius (41-54) zamanına ait bir kayıt, Kappadokia Eyaleti'nin *procurator* unvanlı yöneticisi Iulius Paelignus'u belgelemiştir⁸⁰. Ne var ki, eyaletin ilk valisi Veranius'tan, 51-52 yılında eyaletinde olduğu kanıtlanan Paelignus'a kadar, vali listesinde yaklaşık otuz yıllık bir boşluk vardır⁸¹. Söz konusu evrede kimliği bilinmeyen bu valilerin, Atlı Sınıfı'ndan oldukları görüşü ağır basmaktadır. Böyle olsa bile bu kez de hangi unvanla atandıkları muğlak kalmaktadır. Bu husustaki genel kanılardan biri, Veranius'un ardılların *procurator* seviyeden biri olduğu şeklindedir⁸². Söz konusu kanı, daha önce de bahsedildiği üzere, Romalıların Kappadokia'yı ekonomik açıdan sömürülecek bölge olarak gördükleri savı üzerine temellenmiştir⁸³. Dolayısıyla eyaletin idaresinin başlangıçta nispeten düşük rütbedeki bir yöneticiye emanet edilmiş olması, bu zengin bölgeye gösterilen mali önemle⁸⁴; hassaten Roma idaresinin vergi gelirlerine yönelik endişesiyle

⁷⁶ Marek, "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış", 266.

⁷⁷ Rogers, "Quinti Veranii", 173.

⁷⁸ Bennett, "The Origins and Early History", 79.

⁷⁹ N. Baydur, Germanicus'un bir sikkesinden hareketle bu ardıl yöneticinin, Sura isimli birisi olabileceğini düşünmüştür. Ancak bu görüş, taraftar bulmamış gibi görünmektedir. Nezahat Baydur, *Kültepe (Kaneş) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar (En Eski Çağlardan M.S. 395 Yılına Kadar)*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1970), 108.

⁸⁰ Tac. Ann. XII.49.

⁸¹ Yurdakul, "Roma'nın Principatus Devri'nde", 99.

⁸² Rogers, "Quinti Veranii", 173.; Akşit, *Roma İmparatorluk*, 71.

⁸³ Krş. Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 593.

⁸⁴ Albino Garzetti, *From Tiberius to Antonines A History of the Roman Empire AD 14-192*, Translated by J. R. Foster, (New York: Routledge Press, 2014), 41.; M. A. Speidel ise ülkenin geri kalımlılığı ve ilk başlardaki düşük askeri önemi nedeniyle, eyalet valilerinin Şövalye Sınıfı'ndan seçilmiş olabileceğini ifade etmektedir. Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 594.

ilişkilendirilmiştir⁸⁵. Uygun olarak da Tiberius'un, yeni eyalete derhal bir *procurator* atadığı ileri sürülmüştür⁸⁶. Böyle olması halinde Veranius'a, *provincia Cappadocia*'yı Atlı bir *procurator*'un yönetimine hazırlamak üzere kısa bir süreliğine atanmış *legatus*⁸⁷ gözüyle bakmak mümkündür. Daha önce bahsedildiği gibi onun, eyaletinde bir *census* gerçekleştirme ihtimalinin yüksek olması da bunu destekler niteliktedir. Veranius'un eyaletteki ardıllarının *procurator* olması halinde eyaletin iktisadi önemini ardılları zamanında da koruduğu söylenebilir. Bu noktada *procurator* sözcüğünün kelime anlamı da meseleyi farklı açıdan ele almayı olanaklı kılmaktadır. Bu sözcük Latin dilinde başkası adına iş yapmak, korumak, yönetmek, kefaret etmek gibi anlamlara gelen *procurare* fiiline dayanmaktadır⁸⁸. Bu açıdan *procurator* sözcüğü, öncelikle varsıl Romalıların yüklü miktardaki parasal birikimleri ile kırsal bölgelerdeki malikanelerinin idaresiyle görevli ve genellikle azatlılardan seçilen kimseleri ifade etmektedir⁸⁹. Principatus rejimi altında ise imparatorun işlerini idare eden memur bağlamında *princeps*'in özel hazinesinin temsilcisi gibi bir anlam kazanmıştır⁹⁰. Dolayısıyla *procurator*'ların görevlerinin, mali yönünün ağır bastığı açıktır. Yine onların, yeni rejim altında eyalet yöneticileri olarak atandıkları da iyi bir şekilde bilinmektedir. Bu açıdan Veranius'un eyaletteki düzenlemeleri sonrası, ekonomik potansiyeli yüksek Kappadokia'ya, mali işlerde uzmanlaşmış *procurator* unvanlı yöneticilerin atanmaması için hiçbir neden yoktur. Görünüşe göre, eyalete Atlı Sınıfı'ndan *procurator* unvanlı yöneticiler atama geleneği, İmparator Nero (54-68) zamanına kadar muhafaza edilmiştir. Zira bu döneme denk düşen 55 yılında, *consularis* seviyeden *legatus Augusti pro praetore* unvanlı Cn. Domitius Corbulo'nun, eyalete özel yetkili vali olarak atandığı belgelenmiştir⁹¹. Dolayısıyla Corbulo'nun atandığı tarihe kadar Veranius'un ardıllarının, Atlı Sınıfı'ndan birisi olduğu değerlendirilmektedir⁹². Bununla birlikte eyalete Atlı yönetici atama geleneğinin esas olarak Vespasianus zamanında sonlandığı yönünde güçlü bir

⁸⁵ Magie, *Roman Rule in Asia Minor*, 1355; Stephen Mitchell ve David French, *The Greek And Latin Inscriptions of Ancyra, I (From Augustus to the End of the Third Century A.D)*, (München: Verlag C. H. Beck, 2012), 23.

⁸⁶ Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 589'da dipnot 62.

⁸⁷ Rutledge, *Imperial Inquisitions*, 277.

⁸⁸ Erdal Alova, *Latince-Türkçe Sözlük*, (İstanbul: Sosyal Yayınları, 5. Baskı, 2013), s.v. *procur/are*.

⁸⁹ Abuagla, "Roma Dönemi Küçük Asya", 1.

⁹⁰ Akşit, *Roma İmparatorluk*, 451, 452.; Abuagla, "Roma Dönemi Küçük Asya", 1.

⁹¹ Yurdakul, "Roma'nın Principatus Devri'nde", 107 vd.

⁹² Bennett, "The Origins and Early History", 79.

izlenim vardır⁹³. Vespasianus zamanında Doğu'da büyük devlet stratejilerinin hayata geçirildiği ve Kappadokia *limes* hattının oluşturulduğu⁹⁴ düşünüldüğünde bu makul bir varsayımdır. Bu açıdan 70/71 yılında Syria'daki *legio XII Fulminata*'nın, Melitene'de (Malatya); beş yıl sonra oluşturulan *legio XVI Flavia Firma*'nın ise Satala'da (Sadak yakınları) konuşlandırıldıkları görülmektedir⁹⁵. Böylece eyalete, askeri ve savaşçı marifetlerini kanıtlamış yöneticilerin atanması da elzem olmuştur. Vespasianus döneminde şimdiye dek bir *procurator Augusti* tarafından idare edilen Kilikia'nın sınırlarının genişletilerek *legati Augusti pro praetore* unvanlı bir yöneticinin idaresine bırakılması da⁹⁶ önemli bir ayrıntı olarak dikkati çekmektedir. Bu gelişmeler, Doğu sınırının korunmasına yönelik stratejik eylem planının devreye alındığını göstermektedir. Zaten bu evrede, Kappadokia eyalet valilerinin Atlı Sınıfı'ndan atandığına dair bir emare de yoktur⁹⁷.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, Q. Veranius'un eyaletteki ardıllarının en azından Nero; kesin olarak da Vespasianus zamanına

⁹³ Cn. Domitius Corbulo'nun, valiliğinin bir evresinde *imperium maius* ile donatılması, Atlı birinin yönetiminden bir senatörün yönetimine geçiş sürecini akla getirmektedir. Corbulo'nun bölgedeki askeri ve diplomatik başarıları göz önüne alındığında özel bir misyonla geçici olarak Doğu'ya gönderildiği izlenimi oluşmaktadır. Brian Campbell, "Roma Dünyasında Diplomasi (Yaklaşık M.Ö. 500- M.S. 235)", çev. Recep Özman, *Tarih Okulu XIV*, (2013): 215. Biyografi yazarı Suetonius da Vespasianus'un barbar saldırılarının artması üzerine Kappadokia'ya ek lejyonlar gönderdiğini ve oraya Atlı Sınıfı'ndan idareci yerine eski *consul*'lerden birini atadığını nakletmektedir (Suet. *Vesp.* 8). Flavius Iosephus ise Nero zamanında Bithynia, Pamphylia, Lykia, Kilikia ve Kappadokia halkının askeri güce başvurulmadan haraç öder duruma getirildiklerini kaydetmektedir (Ios. *Bel. Iud.* II. 368). Böyle olması halinde söz konusu bölgelerde, Roma lejyoner garnizonlarının olmadığı açık hale gelmektedir. Bununla birlikte Kappadokia'da Corbulo'nun emrine tahsis edilmiş lejyonlar olduğu iyi bir şekilde bilinmektedir. Mevcut belgelere göre Kappadokia eyalet valileri listesinde, 51-52 yılında görev yapan Iulius Paelignus ile 55 yılında göreve başlayan Corbulo arasında üç yıllık bir boşluk vardır. Belki Corbulo, Doğu'da aciliyet gerektiren önemli bir gelişme neticesinde Atlı Sınıfı'ndan olması muhtemel selefinin yerini almıştı. Syria valisi olarak atanınca da eyaletin idaresi belki yeniden bir şövalye ya da kendisine itimat edilen bir senatöre bırakılmıştı. Zira Syria Valisi Corbulo, Parthialılara karşı Armenia'daki durum kritik bir hal alınca, Nero'dan yeni bir general talebinde bulunmuştu. İmparator da bu talebi onaylayarak 61-63 yılları arasında Kappadokia eyalet valisi olduğu değerlendirilen L. Iunius Caesennius Pactus isimli bir senatörü bölgeye göndermişti. Bunun için bkz. Yurdakul, "Roma'nın Principatus Devri'nde", 115.

⁹⁴ Marek, "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış", 268.

⁹⁵ Marek, "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış", 270, 271.; Principatus Devri'nde Cappadocia Eyaletindeki lejyon sayıları için ayrıca bkz. Nigel Pollard, "The Roman Army", D. S. Potter (ed.), *A Companion to the Roman Empire*, (Oxford-Malden: Blackwell, 2006), 210 Tablo 11.1.

⁹⁶ Kaya, "Anadolu'da Roma Eyaletleri", 24, 25.

⁹⁷ Bunun için genel olarak bkz. Yurdakul, "Roma'nın Principatus Devri'nde".

kadar Equites Sınıfı'ndan, mali görevleri ağır basan *procurator*'lar olma ihtimali yüksektir. Ancak elde sağlam kanıtlar olmadığından bu konuda kesin konuşmak zordur. Bu noktada Roma'nın ilk *princeps*'i Augustus'un, eyaletleri imparator ve *Senatus* eyaletleri olarak iki gruba ayırması önem arz etmektedir⁹⁸. İmparatorun, kendi uhdesi altına aldığı askerî açıdan hassas ve bünyesinde lejyon barındıran eyaletlere ister *ex-praetor* isterse *ex-consul* seviyeden olsun *legatus Augusti pro praetore* unvanlı yöneticiler atanmıştı. Bir de belli süre bir *procurator* ya da *praefectus* tarafından yönetilmiş imparator eyaletleri vardı. Kilikia, Iudaia, Epeiros, Mesopotamia ve Kappadokia bu kabildendi⁹⁹. Dolayısıyla bu çalışmanın konusuyla bağlantılı Kappadokia da bir imparator eyaletiydi. Bu gibi eyaletler; dış tehditten uzak, iç asayiş sağlamaya üzere sınırlı sayıda yardımcı birlik barındıran, genellikle de imparatorun şahsi mülkünün kurucu parçaları olarak düşünülen oldukça küçük bölgelerdi. İmparator, bu tür bölgelerin denetimini Atlı Sınıfı'ndan kimselere devretmişti. Dahası bu kimselere, sivil ve askerî çifte sorumluluklarını belirtmek için bazen "*praefectus*" unvanı bazen de imparator mülklerini idare etmelerinden ötürü "*procurator*" unvanı verilmiştir¹⁰⁰. Dolayısıyla uzun süre silahsız eyaletler grubuna giren Kappadokia'nın, Atlı Sınıfı'ndan yöneticiler için uygun bir pozisyon olduğu açıktır. C. Marek, eyaletin ilk valisi Veranius'un ardından, yönetimin Atlı Sınıfı'ndan birisine devredildiğini kabul etmekte ve bu şövalyenin bir *praefectus* ya da *procurator* olabileceğini düşünmektedir¹⁰¹. M. A. Speidel ise bu idarecinin genellikle düşünüldüğü gibi müstakil bir *procurator* olmaktan ziyade Syria eyalet valisine tabi bir *praefectus* olabileceğini değerlendirmektedir¹⁰². W. Eck de ilk zamanlarda Kappadokia Eyaleti'nin bir *procurator* tarafından yönetildiği düşüncesini pek olası görmemektedir¹⁰³. Bu bağlamda o, Kappadokia'nın bir senatör tarafından eyalet olarak düzenlenmesinin hemen ardından Kommagene gibi Syria'daki Roma valisine tabi Atlı bir *praefectus*'a teslim edilmiş olabileceğini düşünmektedir¹⁰⁴. *Praefectus* kelimesinin, sözlük

⁹⁸ Strab. *Geog.* XVII.3.25; Dio Cass. LIII.13-15.

⁹⁹ Kaya, "Anadolu'da Roma Eyaletleri", 23.

¹⁰⁰ Bennett, "The Origins and Early History", 80.

¹⁰¹ Marek, "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış", 266.

¹⁰² Speidel, "Hellenistik Kappadokia Krallığı", 128.

¹⁰³ Werner Eck, "Die politisch-administrative Struktur der kleinasiatischen Provinzen während der hohen Kaiserzeit", G. Urso (ed.), *Tra Oriente e Occidente. Indigeni, Greci e Romani in Asia Minore. Atti del convegno internazionale, Cividale del Friuli, 28-30 settembre 2006*, (Pisa: 2007), 195.

¹⁰⁴ Tac. *Ann.* II.56; Eck, "Die politisch-administrative", 195; Marek, "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış", 266, 267.; ayrıca bkz. Potter, "Emperors, Their Borders and Their Neighbours", 64 Appendix 2.

anlamına bakıldığında yüksek nezaretçi, idareci, müfettiş, yönetici, vali, komutan gibi geniş yelpazede anlamlarının olduğu görülmektedir¹⁰⁵. Yine bu sözcüğün Roma dünyasında, elinde geniş yetkileri bulunan askeri ve sivil görevlileri tanımlamak için kullanıldığı da iyi bir şekilde bilinmektedir. Bu açıdan Kappadokia Eyaleti'ne atanan ve imparator adına eyaleti yönetecek valinin, *praefectus* unvanı taşımasının önünde bir engel yoktur. Böyle olması halinde Veranius'un eyaletteki ardıllarının, en azından Claudius zamanına kadar Atlı Sınıfı'ndan bir *procurator* olmama ihtimali mevcuttur. Tiberius zamanında, eyalet yöneticisi olarak imparator *procurator*'u yöneticilerin atanıp atanmadıklarının muğlak olduğu; bu tip atamaların Claudius ile başladığının değerlendirilmesi de ayrıca kayda değerdir¹⁰⁶. Daha önce de söylendiği üzere Kappadokia Eyaleti özelinde *procurator* unvanlı bir eyalet yöneticisi, Tacitus'un "*erat Cappadociae procurator Iulius Paelignus*" şeklindeki kaydından bilinmektedir. Bu kayıt, Claudius dönemine denk düşen 51 yılı civarında, eyaleti Iulius Paelignus isimli bir *procurator*'un yönettiğini belgelemektedir. Vali Paelignus, görünüşe göre Armenia'yı geri almak ümidiyle eyaletindeki *auxilia* gücü ile harekete geçmiş ancak başarısız olmuştu. Syria eyalet valisi Ummidius Quadratus ise durumu lehe çevirmek için Helvidius Priscus'u, bir lejyonla bölgeye göndermiş ancak Parthia ile olası bir savaşı tetikleme ihtimalini düşünerek geri çağırması¹⁰⁷. Syria eyalet valisinin duruma müdahil olması, Kappadokia'nın hala kıdemli bir validen yoksun olduğunu ve Syria valisine bağlı kalmayı sürdürdüğünü göstermektedir¹⁰⁸. Claudius'un ardılı Nero zamanına ait epigrafik bir belgede "*procurator provinciae Cappadociae et Ciliciae*" olarak görev yapan Gaius Iulius Proculus ismi geçmektedir. Proculus'un, Kappadokia ve Kilikia eyaletlerinin valisi olmaktan ziyade vergi tahsildarı olabileceği değerlendirilmektedir¹⁰⁹. Yine onun Corbulo'nun, Armenia'yı yeniden ele geçirmek üzere yürüttüğü savaş esnasında, mali bir *procurator* olarak hizmet

¹⁰⁵ Alova, *Latince-Türkçe Sözlük*, s.v. procur/are.

¹⁰⁶ Eck, "Die politisch-administrative", 194.; Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 589 dipnot 62.

¹⁰⁷ Tac. *Ann.* XII.49.

¹⁰⁸ Syria, Nero zamanına kadar bünyesinde dört lejyon gibi büyük bir askeri kuvveti barındıran ve Orta Fırat hattını Parthialılara karşı savunan bir eyalet idi. Kappadokia Eyaleti de bünyesinde lejyonlar konuşlandırıldığı zamana kadar bu eyalete bağlı kalmayı sürdürmüştür. Bu konuda Kappadokia'nın durumuna benzer örnekler için bkz. Marek, "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış", 268.; Abuagla, "Roma Dönemi Küçük Asya", 373.; Peter Astbury Brunt, "Principes and Equites", *The Journal of Roman Studies* 73, (1983), 57.

¹⁰⁹ Eck, "Die politisch-administrative", 195.; Abuagla, "Roma Dönemi Küçük Asya", 290-293, 296, 297.

etmiş olabileceği de varsayılmaktadır¹¹⁰. Tüm bu hususlar doğrultusunda, eyaletin ilk valisi Veranius'un Kappadokia'daki ardıllarının, belli bir periyotta Atlı Sınıfı'ndan olduğunu söylemek mümkün olmakla birlikte hangi unvanla atandıklarını belirlemenin zor olduğu anlaşılmaktadır.

Valiliğinin Son Zamanları ve Roma'daki Faaliyetleri

Q. Veranius'un Kappadokia'daki idareciliğinin son zamanları, kendisini bu göreve atayan Germanicus'un ölümü gibi önemli bir gelişmeye sahne olmuştur. Bu noktada onun, 10 Ekim 19 tarihinde hayatını kaybeden Germanicus'un¹¹¹ cenaze törenine katılmak üzere¹¹² Syria Eyaleti'nin başkenti Antiokheia'ya hareket ettiği görülmektedir¹¹³. Veranius'un eyaletinden ayrılışı esnasında vali sıfatını koruyup korumadığı hususu net değildir. Germanicus'un aynı evrede Kommagene'ye atadığı Q. Servaeus'un da cenaze töreni için Antiokheia'ya geçtiğinin bilinmesi her şeyden önce ikilinin, Germanicus'a karşı minnet duygularıyla hareket ettiklerini akla getirmektedir. İmparator Tiberius'un Roma iç politikasında, Germanicus gibi sevilen birisinin şaibeli ölümüne yönelik tepkilerin önünü almak için bu ikiliyi özel yetkili soruşturmacılar olarak Antiokheia'ya gönderme olasılığı da mevcuttur. Germanicus'un karısı Agrippina'nın, kocasının küllerini alarak 20 yılında bir gemiyle Roma'ya doğru yola çıkması¹¹⁴ sonrasında da bu ikilinin eyaletlerine döndüklerine ilişkin bir kaydın olmaması bunu destekler niteliktedir. Gerek Veranius gerekse Servaeus, Syria'da iken tanık dinlemiş, gerekli delilleri toplamış, ardından soruşturmayı nihayete erdirmek üzere Roma'ya geçmiş olmalıdırlar. Nitekim Q. Veranius ve Q. Servaeus, 20 yılı Kasım ayı sonu itibarıyla, Syria eyalet valisi Cn. Calpurnius Piso'nun yargılandığı davanın, başlıca tanık ve savcılar olarak Roma'da karşımıza çıkmaktadırlar¹¹⁵. Piso'nun yargılanma gerekçesi ise Germanicus'un zehirlenmek suretiyle öldürülmesinde parmağı olduğu söylentisiydi¹¹⁶. Bu noktada Q. Veranius, Piso'nun kovuşturulmasına ön ayak olmuş; Q. Servaeus, Publius Vitellius ve Fulcinius Trio davanın görülmesinde aktif rol alarak

¹¹⁰ Speidel, "Cappadocia -vom Königreich", 592.

¹¹¹ Akşit, *Roma İmparatorluk*, 71, 72.

¹¹² Rogers, "Quinti Veranii", 174.

¹¹³ Rutledge, *Imperial Inquisitions*, 277.

¹¹⁴ Venning, *A Chronology of the Roman*, 380, 381.

¹¹⁵ Tac. *Ann.* II. 74 ve III. 10, 13; ayrıca bkz. Ronald Syme, "The Origin of the Veranii", E. Badian (ed.), *Roman Papers I* (Oxford: 1979), 335.; Anthony R. Birley, *Fasti of Roman Britain* (Oxford: Clarendon Press, 1981), 51.

¹¹⁶ Tac. *Ann.* III. 7-9; Suet. *Tib.* 52 ve *Cal.* 1 ve 2.

sürece destek olmuşlardır¹¹⁷. Bunlardan Fulcinius Trio hariç diğerleri, Germanicus'un Doğu görevi esnasında kendisine eşlik eden kimseler olmaları yönüyle dikkati çekmektedir¹¹⁸. Dolayısıyla bu isimlerin, davanın savcıları ve yargıçları olarak Piso'nun ceza alması için yoğun bir mesai harcadıkları izlenimi vardır. Bu noktada Tacitus, Germanicus ölüm döşeğindeyken yaşanan bir olayı kaydetmektedir. Buna göre Syria valisi Piso ile arası zaten açık olan Germanicus, Mısır seyahati dönüşünde hastalanarak yatağa düştüğünde yakın çevresine şüphelendiği Piso'dan intikam alınmasını buyurmuştu¹¹⁹. S. H. Rutledge, Germanicus'a sadakatinden şüphe edilemeyecek Veranius'un, onun bu yöndeki talimatını memnuniyetle karşılamış olabileceğini düşünmektedir¹²⁰. Yargılanmak üzere *Senatus* huzuruna çıkarılan Piso ise Germanicus'u zehirleyerek öldürme, emre itaatsizlik benzeri suçlamalara maruz kalmıştır¹²¹. Ancak İmparator Tiberius'tan beklediği desteği görememiş dahası *Senatus* binasının dışında toplanan öfkeli bir halk kitlesi ile karşılaşmıştır. Bu koşullar altında intihar etmeyi yeğlemiş gibi görünmektedir¹²². Buna rağmen duruşma sürmüş, Piso basit bir *maiestas* suçlaması yöneltilerek mahkûm edilmiştir¹²³. Böylece Cn. Calpurnius Piso kovuşturmasının yükünü üstlenen Q. Veranius, P. Vitellius ve Q. Servaeus'un, 20 yılı sonu itibarıyla görevlerini başarıyla tamamladıkları görülmektedir. Tacitus'tan anlaşıldığı kadarıyla bu başarı, onların İmparator Tiberius tarafından rahipliklere seçilmeleri için *Senatus*'a önerilmeleriyle neticelenmiştir¹²⁴. Söz konusu bu rahiplik, J. Rüpke'nin "*collegia maiora*" olarak tanımladığı dört büyük rahiplik topluluğunun birinde *sacerdotium* şeklinde üstlenilmiştir¹²⁵. Dolayısıyla Kappadokia Eyaleti'nin ilk valisi Veranius, 20 yılında *sacerdos* olarak hizmet etmiş¹²⁶ ve muhtemelen göreve ömür boyu seçilmişti. J. Rüpke'nin bir çalışmasında, *Sacerdotes* (Rahipler) başlığının, *Sacerdotes Collegiorum Ignotorum* (Bilinmeyen Dini Kurulların

¹¹⁷ Tac. *Ann.* II. 74 ve III. 10, 13, 19.; Frank Burr Marsh, "Roman Parties in the Reign of Tiberius", *The American Historical Review* 31 / 2 (1926): 241.

¹¹⁸ Marsh, "Roman Parties in the Reign of Tiberius", 238.

¹¹⁹ Tac. *Ann.* II. 71.; Chris Scarre, *Chronicle of the Roman Emperors, The Reign-By-Reign Record of the Rulers of Imperial Rome* (London: Thames & Hudson, 1995), 31.

¹²⁰ Rutledge, *Imperial Inquisitions*, 69.

¹²¹ Magie, *Roman Rule in Asia Minor*, 499.; Rutledge, *Imperial Inquisitions*, 68.

¹²² Tac. *Ann.* III.7-16.

¹²³ Rémy, *Les carrières sénatoriales*, 179.; Rutledge, *Imperial Inquisitions*, 278.

¹²⁴ *Paucis post diebus Caesar auctor senatui fuit Vitellio atque Veranio et Servaeo sacerdotia tribuendi* (Tac. *Ann.* III.19).

¹²⁵ Jörg Rüpke, *Fasti sacerdotum: A Prosopography of Pagan, Jewish, and Christian Religious Officials in the City of Rome, 300 BC to AD 499. Biographies of Christian Officials by Anne Glock*, Translated by David Richardson (Oxford: Oxford University Press, 2008), 888 no 3050; 946 no 3456; 959, 960 no 3552; Rémy, *Les carrières sénatoriales*, 179.

¹²⁶ Wiseman, *New Men in the Roman*, 272 no 476.

Rahipleri) alt başlığı altında P. Vitellius P. f.; Q. Veranius ve Q. Servaeus, 20-32 yılları arasında her yıl görevlerinin başında görülmektedirler¹²⁷. Ancak 33 yılına gelindiğinde listede, bu üç isimden sadece Q. Veranius'un ismi yer almaktadır. Veranius, 34, 35 yılında da hala tek başına rahip olarak listedeki yerini korumaktadır ancak 36 yılından itibaren listede adı görülmemektedir¹²⁸. 49 yılından itibaren ise kendisiyle aynı isimdeki oğlu, *augur*'lar arasında görülmektedir¹²⁹. Bu bilgilerden hareketle, doğru kimliklendirilmesi halinde, Kappadokia eyalet valisinin ölüm tarihi için 36 yılı en üst sınırı oluşturmaktadır. Böyleyse onun, Kappadokia topraklarını Roma eyaleti olarak düzenlemesinin ardından bir on yedi on sekiz sene daha yaşadığı söylenebilir. Tüm bunlarla birlikte, rahiplikle ödüllendirilmesi sonrası yaşamında ve kariyerinde başka ne gibi değişiklikler olduğu bilinmemektedir. Bununla birlikte Lucius Aelius Seianus'un¹³⁰ taht entrikaları bağlamındaki olaylar, Veranius'un kariyerinin son dönemlerini farklı bir perspektiften ele alma imkanı sağlamaktadır. Zira bu olaylarla Veranius'un, Q. Servaeus isimli yakın arkadaşının ismi yeniden ortaya çıkmaktadır. Veranius'un, Tiberius'a yönelik komploda adı geçen diğer yakın dostu ise P. Vitellius olarak görülmektedir. Vitellius'un, "*praefectus aerarii militaris*" olarak hizmet ederken hazine fonunu Seianus'a peşkeş çekmekle suçlandığı ve hapishanede öldüğü bilinmektedir. Q. Servaeus'un ise 32 yılında, Seianus'un komplosunda suç ortaklığı ithamıyla mahkûm edildiği anlaşılmaktadır¹³¹.

¹²⁷ Rüpke, *Fasti sacerdotum*, 166-173.

¹²⁸ Rüpke, *Fasti sacerdotum*, 174-176.

¹²⁹ Rüpke, *Fasti sacerdotum*, 184 vd.

¹³⁰ L. Aelius Seianus, 14 yılında *praefectus praetorio* (muhafız alayı komutanı) olarak Tiberius'un güvenini kazanmaya çalışmış ancak tahta geçebilmek için türlü entrikalar çevirmiştir. Bu bağlamda 14 Eylül 23 tarihinde, Tiberius'un öz oğlu Drusus Caesar örneğinde olduğu gibi imparator adaylarını ortadan kaldırmıştır. 27 yılında daha da güçlenerek Tiberius'un karar alma süreçlerinde etkin rol oynamıştır. 31 yılında, *consul*'lüğü Tiberius ile paylaşmış ve imparatorun torunu Iulia ile nişanlanmıştır. Aynı yıl Germanicus'un diğer oğlu Caligula'yı (Gaius) hedef alması büyükanne Antonia Minor'un, Tiberius'u uyarmasıyla neticelenmiştir. *Senatus* tarafından yargılanması sonucunda ise imparatoru devirmeye teşebbüsten suçlu bulunarak derhal infazı gerçekleştirilmiştir (Suet. *Tib.* 61); Salmeri, "Iulius-Claudius Hanedanı", 142; Akşit, *Roma İmparatorluk*, 75, 76.; Scarre, *Chronicle of the Roman Emperors*, 31, 32.; Margaret C. Howatson, "Seianus, Lucius Aelius", *Oxford Antikçağ Sözlüğü*, (çev. F. Ersöz), (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2013), s.v. Seianus, Lucius Aelius.

¹³¹ Daha önce de belirtildiği üzere J. Rüpke'nin çalışmasındaki rahipler listesinde, 33 yılından itibaren P. Vitellius P. f. ile Q. Servaeus isimlerine rastlanmaması, Seianus'un 31 yılında infaz edilmesiyle uyum içindedir. Görüldüğü kadarıyla bu kaygan siyasi zeminde Seianus ile bir şekilde ilişki kurmuş kimselere, potansiyel komplocular oldukları gözüyle bakılmıştır. Zira Tacitus, Germanicus'un maiyetinde bir *ex-praetor* olan Q. Servaeus ile Atlı Sınıfı'ndan Minucius ile diğer bazı kimselerin, Seianus ile olan dostluklarını kötüye

Seianus'un, suçlu bulunarak infaz edildiği bir evrede, sabık Kappadokia Eyalet valisi Q. Veranius'un durumu net değildir. Onun, yakın arkadaşları Vitellius ve Servaeus'un aksine Tiberius'a yönelik bir komployla ilişkilendirilmediği ya da kendisinden şüphe duyulmadığı gibi güçlü bir izlenim vardır¹³². Her şeyden önce Veranius, doğru kimliklendirilmesi halinde, 36 yılına kadar önemli bir rahiplik kurulunda kendisine yer bulmuştur. Dahası adaşı oğlu, aynı imparator yani Tiberius zamanında kariyerine "*triumvir monetales*" olarak parlak bir başlangıç yapmıştır. Veranius, imparatora yönelik bir komplonun içinde yer alsaydı herhalde oğlunun yüksek kamu görevleri üstlenmesi pek mümkün olmazdı. Yine bu oğulun, Tiberius'un halefi Caligula'nın ardından tahta çıkan Claudius döneminde (41-54) *consul*'lük gibi tepe bir makama ulaşabilmiş olması, ailenin Roma devlet yöneticileri nezdinde gözden düşecek bir eylem içerisinde olmadığını akla getirmektedir. Ancak baba Veranius'un, *consul*'lük makamına eriştiğine dair -en azından şimdilik- bir kaydın olmadığı anlaşılmaktadır¹³³.

Q. Veranius'un aile soyuna ilişkin bilgilerin de oldukça sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu sınırlılık, onun soylu biri olmadığına da işaret eden Veranii *gens* ismine nadir olarak rastlanmasından kaynaklanmaktadır¹³⁴. Veranii soyunun kayda geçmiş en erken mensubu, daha önce de belirtildiği üzere Şair Gaius Valerius Catullus'un (MÖ 87-54), samimi bir dostu olduğu anlaşılan Veranius'tur¹³⁵. Genç yaşlarında olan bu Veranius'un, kimliği çok belirgin değildir¹³⁶. Catullus'un şiirlerinden hareketle, MÖ 57-55 yıllarında Makedonia Eyaleti'nin *proconsul*'ü olan L. Calpurnius Piso Caesoninus'a eşlik ettiği görüşü mevcuttur¹³⁷. Bu durumda, Kappadokia eyalet valisinin atalarından birisi olması muhtemel bu Veranius'un, soylu ve nüfuz sahibi

kullanmamış olsalar da yargılanarak cezalandırıldıklarını kaydetmektedir (Tac. *Ann.* VI.7-8.); Rogers, "Quinti Veranii", 174.

¹³² Rogers, "Quinti Veranii", 174.

¹³³ Ayrıca bkz. Gordon, *Quintus Veranius, Consul A.D. 49*, 272.

¹³⁴ Birley, *The Government of Britain*, 38.

¹³⁵ Catull. *Carm.* 9, 12, 28, 47; ayrıca bkz. Gordon, *Quintus Veranius, Consul A.D. 49*, 272.

¹³⁶ Timothy Peter Wiseman, "The Valerii Catulli of Verona", M. B. Skinner (ed.), *A Companion to Catullus* (Malden-Oxford: Blackwell Publishing, 2007), 68.

¹³⁷ Rémy, *Les carrières sénatoriales*, 180.; George Howe, "Note on Veranius", *Classical Philology* 27, 2, (1932): 172; ayrıca bkz. W. Jeffrey Tatum, "Social Commentary and Political Invective", M. B. Skinner (ed.), *A Companion to Catullus* (Malden-Oxford: Blackwell, 2007), 345.

Romalılarla yakın dostluğu ilerleyen süreçte ailenin, yıldızının parlamasını sağlamış olmalıdır¹³⁸.

Q. Veranius'un, kendi aile üyeleri bağlamında ise kayıtlara geçmiş çok az kişi bilinmektedir. Bunlardan en iyi bilineni daha önce bahsedilen 49 yılı *consul*'ü oğlu olarak görülmektedir. İmparator Claudius'un *legatus*'u olan bu genç Q. Veranius'un yaşça büyük olan ve kendisiyle aynı isimdeki Kappadokia valisinin oğlu olduğu fikri genel kabul görmüştür¹³⁹. Onun, Tiberius dönemine denk düşen 34 yılında "*triumviri monetales*" olarak parlak bir kariyer başlangıcı yaptığı anlaşılmaktadır. Zira bu mevki, genellikle *consul* oğulları için rezerve edilen¹⁴⁰ ve *vigintiviratus*'luğun en prestijli mevkisi idi¹⁴¹. Bunda, olasılıkla kendi yüksek kabiliyetleri ile baba Veranius'un, Germanicus'un dostu olması ve ona Doğu misyonunu tamamlama noktasında yardımcı olması etkili olmuştu. Bu oğul, 43-48 yılları arasında Lykia eyalet valisi olarak atanmıştır¹⁴². O, bu görevi esnasında bölgeyi pasifize ederek yeni bir eyaleti organize etmiş ve kapsamlı bir yol çalışmasında bulunmuştur¹⁴³. 49 yılına gelindiğinde ise *ordinarius* tipte prestijli bir *consul*'lük elde etmiştir¹⁴⁴.

¹³⁸ Lykia kentlerinden Ksanthos'ta ele geçen bir yazıtta adı geçen Q. Veranius'un ise Şair'in dostu Veranius'un oğlu ya da amcası; aynı isimdeki Kappadokia eyalet valisinin ise babası olabileceği değerlendirilmektedir. Yazıtta ismi korunmuş Veranius, Atlı Sınıfı'ndan olup Augustus'un üvey oğlu yetim Claudius Drusus için vasi olarak atanan birisiydi. Bu noktada Kappadokia Eyaleti'nin ilk valisinin, Germanicus'un *legatus*'u olması kayda değerdir. Ronald Syme, "Names and Identities in Quintilian", *Acta Classica* XXVIII (1985): 42, 43.; Werner Eck, "Veranius", H. Cancik, H. Schneider (ed.), *Brill's Encyclopaedia of the Ancient World New Pauly*, Vol. 15 (TUC-ZYT), (Leiden-Boston: Brill, 2010), s.v. Veranius.; Birley, *The Government of Britain*, 39; Wiseman, "The Valerii Catulli", 68.

¹³⁹ E. Mary Smalwood, *Documents Illustrating the Principates of Gaius Claudius and Nero*, (London: Cambridge University Press, 1967), no 231.; ayrıca bkz. Marcus Niebuhr Tod, "The Progress of Greek Epigraphy, 1931-1932", *The Journal of Hellenic Studies* 53/2 (1933): 256.; Robert Samuel Rogers, "The Prefects of Egypt under Tiberius", *Transactions and Proceedings of the American Philological Association*, 72 (1941): 366 dipnot 7.; Birley, *The Government of Britain*, 38, 39.; ayrıca bkz. Rogers, "Quinti Veranii", 173; 49 yılı *consul*'ü Q. Veranius'a ilişkin detaylı bir *cursus honorum* değerlendirmesi ise şu çalışmada yapılmıştır: Gordon, *Quintus Veranius, Consul A.D. 49*.

¹⁴⁰ Rémy, *Les carrières sénatoriales*, 179.; Eric Birley, "Senators in the Emperor's Service", M. A. Speidel (ed.), *Roman Army Papers 1929-1986* (Mavors IV), (Amsterdam: J. C. Gieben, 1988), 82, 83.

¹⁴¹ Birley, *The Government of Britain*, 39.

¹⁴² Birley, *Fasti of Roman Britain*, 385 Tablo 8.

¹⁴³ Q. Veranius'un, Lykia eyalet valiliği esnasındaki faaliyetleri ve yol yapım çalışmaları bağlamında bkz. Sencer Şahin, *Stadiasmus Patarensis Likya Eyaleti Roma Yolları* (İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2011) ve Stéphane Lebreton, "Les géomètres de Quintus Veranius. À propos du stadiasmus de Patara", *Dialogues d'histoire ancienne* 36/2, 2010.

¹⁴⁴ Ronald Syme, "Some Friends of the Caesars", *The American Journal of Philology* 77 / 3 (1956), 272, 273.; Birley, *The Government of Britain*, 7.

Bu da onun, imparator himayesinden ve Kappadokia eyalet valisi babasının saygınlığından yararlandığı şeklinde yorumlanmaktadır. 57/58 yılında ise Britannia eyalet valiliğine atanmış ancak görevi esnasında hayatını kaybetmiştir¹⁴⁵. Oğul Veranius'un, "Verania Gemina"¹⁴⁶ ve "Verania Octavilla" adlı iki kızı kayda geçmiştir¹⁴⁷. Ancak bunlardan Octavilla'nın bir mezar yazıtından hareketle, küçük yaşta öldüğü değerlendirilmektedir¹⁴⁸. Gemina ise ilerleyen süreçte soylu L. Calpurnius Piso Frugi Licinianus'un eşi olmuş, kocasının iç savaş esnasında öldürülmesiyle dul kalmıştır¹⁴⁹. Ölümüne kadar evlenmediği ve çocuksuz olarak vefat ettiği gibi bir izlenim vardır¹⁵⁰. Böyle olması halinde, Veranii soyu da Gemina ile sona ermiş gibi görünmektedir.

Sonuç

Kappadokia'nın son yöneticisi Arkhelaos'un, Tiberius tarafından Roma'ya çağırılması ve burada büyük olasılıkla öldürülmesi, kraliyet mülkü üzerinde *provincia Cappadocia* isimli yeni bir eyaletin kurulmasıyla neticelenmiştir. Yeni ihdas edilmiş bu eyaletin ilk yöneticisi ise *legatus* kimliğiyle ilk kez Tacitus'un bir pasajında karşımıza çıkan Q. Veranius olmuştur. Veranius'un vali olarak atanmasının Germanicus'un, Doğu misyonu ile yakından ilintili olduğu anlaşılmaktadır. Zira Germanicus, Doğu seferinde *comes*'i ve *legatus*'u olarak kendisine eşlik eden Veranius'u, kraliyet mülkü üzerinde bir Roma eyaleti kurmakla görevlendirmiş, o da 18 yılı itibarıyla görevini başarıyla tamamlamıştır. Bu evrede Germanicus'a eşlik eden Q. Servaeus'un da henüz ilhak edilmiş Kommagene yöneticisi olarak atanması, Roma'nın Doğu politikasındaki bariz bir değişikliğe işaret etmektedir. Görünüşe göre Romalılar, uygun koşullar oluştuğunda müttefiklik ilişkisi geliştirdiği kralların topraklarını ilhak ederek Roma mülküne çevirme yönünde bir politika izlemişlerdir.

Q. Veranius'un eyaletinde ne gibi faaliyetlerde bulunduğuna ilişkin fazla belge olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte onun bir geçiş dönemi

¹⁴⁵ Tac. Agr. 14; Tac. Ann. XIV.29.

¹⁴⁶ Rutledge, *Imperial Inquisitions*, 278.

¹⁴⁷ Birley, *Fasti of Roman Britain*, 54.

¹⁴⁸ Arthur E. Gordon, *Illustrated Introduction to Latin Epigraphy*, (Berkeley: University of California Press, 1983), 119, 120 no 45.; Birley, *The Government of Britain*, 43.; krş. Birley, *Fasti of Roman Britain*, 54.

¹⁴⁹ Plut. Galb. 28.2; Rogers, "Quinti Veranii", 177.

¹⁵⁰ Birley, *Fasti of Roman Britain*, 54.; Rogers, "Quinti Veranii", 177.

valisi olarak bölgede Roma idaresinin altyapısını kurmakla meşgul olduğu söylenebilir. Yine eyaletinde bir *census* işlemini yürüttüğü kesin gibi görünmektedir. Bölgenin ekonomik potansiyelinin yanı sıra Tiberius zamanında, vergi gelirlerinin toplanmasına ve artırılmasına yönelik özel önem gösterildiği düşünüldüğünde, bu varılabilecek makul bir sonuçtur. Bununla birlikte Veranius'un daha önce kraliyet ailesine ödenen bazı vergilerde indirimde gitmesi gibi bir durum da söz konusudur. Bu, her şeyden önce edebi bir kaynağın da belirttiği üzere eyalet sakinlerine, Roma yönetiminin daha ılımlı olduğu mesajını vermek için tasarlanmış gibi görünmektedir. Kappadokia sahasının oldukça geniş ve çok değişik uyrukları bünyesinde barındırdığı düşünüldüğünde, tanınan mali imtiyazın önemi kavranabilir. Bunlara ek olarak Veranius'un eyalet yöneticiliğinin uzun sürmediği, Germanicus'un ölümü üzerine önce Syria'ya ardından Roma'ya geçtiği anlaşılmaktadır. Böylece Veranius'un, 19 yılı Ekim ayından önce eyaletini terk etmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Kısa sayılabilecek görev süresi, onun kurucu ve aynı zamanda geçici bir vali olarak atandığını söylemeye de imkân tanımaktadır. Veranius'un, eyaletini nasıl organize ettiği ve kendisinden sonra eyalette nasıl bir yönetim izlendiği hususunda kesin konuşmanın mümkün olmadığı da anlaşılmaktadır. Ancak eyaletin uzun bir süre Atlı Sınıfı'ndan *procurator* ya da *praefectus* unvanlı yöneticilere emanet edildiği şeklinde güçlü bir izlenim vardır. Eyalet bu özelliğini en belirgin şekilde Vespasianus'un eyalete *consularis* seviyeden vali atayarak eyalette lejyonlar konuşlandığı zamana kadar muhafaza etmiştir. Bu durumda, eyaletin uzun süre iktisadi önemini koruduğunu; lejyonların konuşlandırılmasıyla da bu önemine askeri öneminin eklendiğini söylemek mümkündür. Zira Kappadokia zamanla Doğu *limes*'inin savunmasında kritik bir önem kazanmıştır.

Veranius'un eyalet yöneticiliği sonrası Roma'da, Germanicus'un ölümünden sorumlu tutulan Piso'nun yargılanmasında aktif rol alarak soruşturma ve kovuşturma sürecini başarıyla tamamladığı da anlaşılmaktadır. Piso'nun ceza alması için kararlı bir duruş sergileyerek büyük çaba göstermesi, Germanicus'a duyduğu minnet borcuyla ifade edilebilir. Onun bu gayret ve başarısı, dört büyük rahiplik kurulundan birine kabul edilmesiyle neticelenmiştir. Veranius'un iki yakın arkadaşının 31 yılında idam edilen L. Aelius Seianus'un komplosunda adı geçmesine ve yargılanmasına rağmen kendisinin rahiplik listesinde uzun süre adını koruması, saygınlığına zarar verecek bir girişim içinde olmadığını akla getirmektedir.

Q. Veranius'un coğrafi ve ailevi kökenleri bağlamında ise kanıtların nadir oluşu, onun soylu bir aileden gelmediği izlenimini uyandırmaktadır.

İçinden çıktığı Veranii soyu mensuplarının, kamusal alanda görev aldığı bilinen üye sayısının oldukça sınırlı olması da bunu doğrular niteliktedir. Kappadokia eyalet valisinin, imparator hanedanına sadakatının ve başarısının kendisiyle aynı isimdeki oğlunun *cursus honorum* basamaklarını hızla tırmanmasına imkân sağladığı da açıktır. Oğul Veranius, babası gibi bir eyaleti ilk kez organize etme ve yönetme onuruna sahip olmuştur. Dolayısıyla bu çalışmadan çıkarılabilecek bir başka sonuç ise baba ve oğul Veranius'un, Anadolu'da iki önemli bölge olan Kappadokia ile Lykia topraklarını, Roma eyaleti olarak organize etme noktasında katkı sağladıklarıdır.

KAYNAKÇA

- Abuagla, A. Coşkun. “Roma Dönemi Küçük Asya Procuratorları”. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2012.
- Adak, Mustafa. “Batı Toroslar’da Yerel Ayaklanmalar ve Eşkîyalık”. *OLBA XIV* (2006): 113-126.
- Akşit, Oktay. *Roma İmparatorluk Tarihi (M.Ö. 27-M.S. 192)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1976.
- Alova, Erdal. *Latince-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Sosyal Yayınları, 5. Baskı, 2013.
- Barrett, Anthony A.. *Caligula the Corruption of Power*. Routledge-New York: Taylor & Francis, 1989.
- Baydur, Nezahat. *Kültepe (Kaneş) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar (En Eski Çağlardan M.S. 395 Yılına Kadar)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1970.
- Bennett, Julian. “The Origins and Early History of the Pontic-Cappadocian Frontier”. *Anatolian Studies* 56 (2006): 77-93.
- Birley, Anthony R. *Fasti of Roman Britain*. Oxford: Clarendon Press, 1981.
- Birley, Anthony R. *The Government of Britain*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Birley, Eric. “Senators in the Emperor’s Service” ed. M. A. Speidel, *Roman Army Papers 1929-1986 (Mavors IV)*. 75-92. Amsterdam: J. C. Gieben, 1988.
- Brunt, Peter Astbury. “Princeps and Equites”. *The Journal of Roman Studies* 73 (1983): 42-75.
- Campbell, Brian. “Roma Dünyasında Diplomasi (Yaklaşık M.Ö. 500- M.S. 235)”, çev. Recep Özman. *Tarih Okulu XIV* (2013): 201-204.
- Catull. *Carm. C. Valerius Catullus, Carmina*. Kullanılan Çeviri: Catullus, *Bütün Şiirleri*. çev. Çiğdem Dürüşken-Erdal Alova, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1997.

- Dabrowa, Edward. "Roman Fiscal System in Mesopotamia" ed. M. Girard, *Fiscalites antiques. Aux origines de l'administration provinciale romaine*. 197-211. Roma-Bristol: L'Erma di Bretschneider, 2023.
- Demir, Muzaffer. "Kappadokia Kralı Arkhelaos" ed. A. Öger, *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, 16-19 Kasım 2011 Nevşehir*, Cilt 5. 331-359. Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları, 2012.
- Dio Cass. Dio Cassius, *Rhomaika*. Dio's Roman History, Vol. VI, VII, With An English Translation by Earnest Cary, Cambridge: Harvard University Press, 1955.
- Eck, Werner. "Die politisch-administrative Struktur der kleinasiatischen Provinzen während der hohen Kaiserzeit" ed. G. Urso, *Tra Oriente e Occidente. Indigeni, Greci e Romani in Asia Minore. Atti del convegno internazionale, Cividale del Friuli, 28-30 settembre 2006*. 189-207. Pisa: 2007.
- Eck, Werner. "Veranius" ed. H. Cancik, H. Schneider, *Brill's Encyclopaedia of the Ancient World New Pauly* Vol. 15 (TUC-ZYT) Addenda s.v. Veranius. Leiden-Boston: Brill, 2010.
- Ertekin, Efrumiye. "Principatus Devrinde Roma'nın Vergi Politikası (I)". *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 115-117 (2003): 19-26.
- Eut. Eutropius, *Breviarum Historiae Romanae. Roma Tarihinin Özeti*. çev. Ç. Menzilcioğlu, İstanbul: Kabalcı, 2004.
- Garzetti, Albino. *From Tiberius to Antonines A History of the Roman Empire AD 14-192*. Translated by J. R. Foster. New York: Routledge Press, 2014.
- Gordon, Arthur E. *Quintus Veranius, Consul A.D. 49. A Study Based upon His Recently Identified Sepulchral Inscription*. Berkeley-Los Angeles: University of California Publications in Classical Archaeology 2, Nr. 5, 1952, 231-351.
- "Veranius" *RE*, VIII, A1, sütun 938. 1955.
- *Illustrated Introduction to Latin Epigraphy*. Berkeley: University of California Press, 1983.
- Hillebrand, S. "Der Vigintivirate: prosopographische Untersuchungen für die Zeit von Augustus bis Domitian". Ph.D. dissertation, University of Heidelberg, 2006.
- Howatson, Margaret C. "Seianus, Lucius Aelius". *Oxford Antikçağ Sözlüğü*, (çev. F. Ersöz), s.v. Seianus, Lucius Aelius. İstanbul: Kitap Yayınevi, 2013.
- Howe, George. "Note on Veranius". *Classical Philology* 27/2 (1932): 171-173.
- Ios. Bel. Iud. Flavius Iosephus, *Bellum Iudaium. The Jewish War* (Vol II), With An English Translation By H. ST. J. Thackeray, Cambridge: Harvard University Press, 1956.
- İplikçioğlu, Bülent. *Hellen ve Roma Tarihinin Ana Hatları*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2007.

- Kaya, Mehmet Ali. "Anadolu'da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi", *Tarih Araştırmaları Dergisi* XXIV/38 (2005): 11-30.
- Lebreton, Stéphane. "Les géomètres de Quintus Veranius. À propos du stadiasmos de Patara", *Dialogues d'histoire ancienne* 36/2 (2010): 61-116.
- Magie, David. *Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century After Christ* I-II. Princeton: Princeton University Press, 1950.
- Marek, Christian. "Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış / An Overview to the Roman Provinces in Anatolia" (çev. İ. Türkoğlu), ed. Oğuz Tekin, *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu, Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri / Hellenistic and Roman Anatolia Kings, Emperors, City States*. 262-273. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, 2019.
- Marsh, Frank Burr. "Roman Parties in the Reign of Tiberius". *The American Historical Review* 31/2 (1926): 233-250.
- Mitchell, S. ve David French. *The Greek And Latin Inscriptions of Ancyra, I (From Augustus to the End of the Third Century A.D)*. München: Verlag C. H. Beck, 2012.
- Mitford, Timothy B. "Cappadocia and Armenia Minor: Historical Settings of the Limes" ed. H. Temporini, W. Haase, *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* II.7.2. 1169-1228. Berlin-New York: Walter de Gruyter, 1980.
- Plut. *Galb.* Plutarkhos, *Bio Paralleloi*. *Plutarch's Lives* XI (Aratus, Artaxerxes, Galba, Otho) Translated by B. Perrin, Cambridge: Harvard University Press, 1962.
- Plut. *Marc. Ant.* Plutarkhos, *Bio Paralleloi*. *Mestrius Plutarkhos Marcus Antonius*, çev. Mehmet Özaktürk, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1992.
- Pollard, Nigel. "The Roman Army" ed. D. S. Potter, *A Companion to the Roman Empire* 206-227. Oxford-Malden: Blackwell, 2006.
- Potter, D.S. ve C. Damon. "The Senatus Consultum de C. Pisone Patre". *American Journal of Philology* 120/1 (1999): 13-42.
- Potter, David. "Emperors, Their Borders and Their Neighbours: The Scope of Imperial Mandata" ed. D. L. Kennedy, *The Roman Army in the East* (Supplementary Series 18). 49-66. Ann Arbor: Journal of Roman Archaeology, 1996.
- Rémy, Bernard. "Le mariage des sénateurs affectés en Anatolie" *Parenté et stratégies familiales dans l'Antiquité romaine: acts de la table ronde des 2-4 octobre 1986*. 381-414. Rome: Publications de l'École Française de, 1990.
- Les carrières sénatoriales dans les provinces romaines d'Anatolie au haut-empire (31 av. J. C.-284 ap. J. C.) (Pont-Bithynie, Galatie, Cappadoce, Lycie-Pamphylie et Cilicie)*. İstanbul-Paris: Institut Français d'Études Anatoliennes-Georges Dumézil, 1989.
- Robert Samuel Rogers, "Quinti Veranii, Pater et Filius", *Classical Philology* 26/2, (1931): 172-177.

- Rogers, Robert Samuel. "The Prefects of Egypt under Tiberius". *Transactions and Proceedings of the American Philological Association* 72 (1941): 365-371.
- Rutledge, Steven H. *Imperial Inquisitions Prosecutors and Informants From Tiberius to Domitian*. London-New York: Routledge, 2001.
- Rüpke, Jörg. *Fasti sacerdotum: A Prosopography of Pagan, Jewish, and Christian Religious Officials in the City of Rome, 300 BC to AD 499. Biographies of Christian Officials by Anne Glock*. Translated by David Richardson, Oxford: Oxford University Press, 2008.
- Salmeri, Giovanni. "Iulius-Claudius Hanedanı: İmparatorluğun Güçlenmesi ve Hristiyanlığın Doğuşu" ed. Umberto Eco, *Antik Roma* (çev. L. Tonguç Basmacı). 140-156. İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2021.
- Scarre, Chris. *Chronicle of the Roman Emperors, The Reign-By-Reign Record of the Rulers of Imperial Rome*. London: Thames & Hudson, 1995.
- Smalwood, E. Mary. *Documents Illustrating the Principates of Gaius Claudius and Nero*. London: Cambridge University Press, 1967.
- Speidel, Michael Alexander. "Cappadocia –vom Königreich zur Provinz. Zum Prozess der strukturellen integration unter Tiberius" ed. M. A. Speidel, *Heer und Heerschaft im Römischen Reich der Hohen Kaiserzeit*. 581-594. Stuttgart: 2009.
- "Early Roman Rule in Commagene" ed. M. A. Speidel, *Heer und Herrschaft im Römischen Reich der Hohen Kaiserzeit*. 563-580. Stuttgart: 2009.
- "Hellenistik Kappadokia Krallığı / The Hellenistic Kingdom of Cappadocia" (çev. İ. Türkoğlu), ed. Oğuz Tekin, *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu, Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri / Hellenistic and Roman Anatolia Kings, Emperors, City States*. 118-131. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, 2019.
- "The Development of the Roman Forces in Northeastern Anatolia New Evidence for the History of Exercitus Cappadocicus" ed. M. A. Speidel, *Heer und Herrschaft im Römischen Reich der Hohen Kaiserzeit*. 595-631. Stuttgart: 2009.
- Strab. *Geog.* Strabon, *Geographika. Antik Anadolu Coğrafyası* (Kitap XII-XIII-XIV), çev. A. Pekman, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000; *The Geography of Strabo with an English Translation By Horace Leonard Jones*, Vol V, Cambridge: Harvard University Press 1961; aynı eser, Vol VIII, Cambridge: Harvard University Press 1967.
- Strobel, Karl. "Cappadocia" ed. C. F. Salazar, D. E. Orbon, *Brill's Encyclopaedia of the Ancient World New Pauly* Vol II. s.v. Cappadocia. Leiden-Boston: Brill, 2003.

- Suet. Suetonius, *De Vita Caesarum. Tib.* (=Tiberius); *Cal.* (=Caligula); *Vesp.* (=Vespasianus). *On İki Caesar'ın Yaşamı*, çev. F. Telatar, G. Özaktürk, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2008.
- Sullivan, R. D. "Dynasty of Cappadocia" ed. H. Temporini, W. Haase, *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* II.7.2. 1125-1168. Berlin-New York: Walter de Gruyter, 1980.
- Syme, Ronald. "Some Friends of the Caesars". *The American Journal of Philology*, 77 / 3 (1956): 264-273.
- "The Origin of the Veranii", ed. E. Badian, *Roman Papers I*. 333-335. Oxford: 1979.
- "Names and Identities in Quintilian". *Acta Classica* XXVIII (1985): 39-46.
- Şahin, Sencer. *Stadiasmus Patarensis Likya Eyaleti Roma Yolları*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2011.
- Tac. *Agr.* 14 (= <https://www.thelatinlibrary.com/tacitus/tac.agri.shtml#14>)
- Tac. *Ann.* Tacitus, *Annales. The Annals*. with an English Translation by John Jackson, Vol. II, Cambridge: Harvard University Press, 1931; *The Annals*, Translated With Introduction and Notes by A. J. Woodman, Cambridge: Hackett Publishing Company, 2004.
- Tatum, W. Jeffrey. "Social Commentary and Political Invective", ed. M. B. Skinner, *A Companion to Catullus*. 333-354. Malden-Oxford: Blackwell, 2007.
- Tekin, Oğuz. "The Kingdom of Cappadocia during the Hellenistic and Roman Times" ed. M. Sözen, *Cappadocia*. 198-225. İstanbul: Körfez Bank Yayınları, 2. Baskı, 2000.
- Tod, Marcus Niebuhr. "The Progress of Greek Epigraphy, 1931-1932". *The Journal of Hellenic Studies* 53/2 (1933): 214-265.
- Vell. Pat. Velleius Paterculus, *Historia Romana. Compendium of Roman History Res Gestae Divi Augusti* With An English Translation By Frederick W. Shipley of Washington University. Cambridge: Harvard University Press, 1961.
- Venning, Timothy (ed.). *A Chronology of the Roman Empire*. London-New York: Continuum, 2011.
- Wiseman, Timothy Peter. "The Valerii Catulli of Verona". ed. M. B. Skinner, *A Companion to Catullus*. 57-71. Malden-Oxford: Blackwell Publishing, 2007.
- *New Men in the Roman Senate 139 B.C.-A.D. 14*. New York: Oxford University Press, 1971.
- Yurdakul, Şenol. "Roma'nın Principatus Devri'nde (MÖ 27-MS 284) Kappadokia Eyalet Valileri". Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2020.

